

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત વડી અદાલતમાં

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૨૬૨/૨૦૦૪

સાથે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૦૭૬/૨૦૦૬

સાથે

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૯૮૧/૨૦૦૬

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી.એલ. સોની

સહી/-

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને આ ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?	ના
૨	રિપોર્ટરને મોકલવું કે નહીં ?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા ઈચ્છે છે ?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલ છે?	ના
૫	શું તે સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવાનું છે?	ના

=====

મેસર્સ જે.આર.કે. સી ફૂડ્સ પ્રા. લિ.

વિરુદ્ધ

પશ્ચિમ ગુજરાત વીજ કંપની લિ. અને ૧

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર તરફથી શ્રી બીપી ગુપ્તા, વકીલ,

સામાવાળાઓ તરફથી શ્રીમતી લિલુ કે. ભાયા, વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સી.એલ. સોની

તારીખ : ૧૪/૦૭/૨૦૧૪

કોમન સી.એ.વી. જજમેન્ટ

૧. પક્ષકારો માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોએ દર્શાવ્યું કે આ બધી અરજીઓ એક જ અરજદાર દ્વારા એ જ સામાવાળાઓ વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે. તેથી, તેમણે વિનંતી કરી કે આ ત્રણેય મામલાઓને સાથે સાંભળીને નક્કી કરવામાં આવે. તેમની વિનંતિના અનુસંધાને, ત્રણેય મામલાઓ અલગ અલગ રીતે સાંભળવામાં આવ્યા હોવા છતાં, આ સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા તેનો નિર્ણય કરવામાં આવે છે.

૨. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ થયેલી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૨૬૨/૨૦૦૪માં, અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવેલ પડકાર અરજદારે વિજ ઊર્જાની ચોરી માટે રૂપિયા ૯૦,૨૯,૨૪૦.૦૭ પૈસાનું પૂરક બિલ સામે દાખલ કરેલ અપીલ નં. એ-૭૨/૨૦૦૪માં ગુજરાત વીજળી બોર્ડની અપીલ સમિતિએ તા. ૨૫.૮.૨૦૦૪ના રોજ પસાર કરેલા આદેશ વિરુદ્ધ છે, તેમજ અપીલ સમિતિના નિર્ણય બાદ અરજદારને આપવામાં આવેલ તા. ૩૧.૮.૨૦૦૪નું રૂપિયા ૫૦,૪૯,૮૪૬.૫૫ પૈસાનું સુધારેલ બિલ વિરુદ્ધ પણ છે. અરજદારનો મામલો એવો છે કે તા. ૭.૨.૨૦૦૦ના રોજ અરજદારની વિદ્યુત સ્થાપનાની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તે સમયે જાણવા મળ્યું હતું કે તે સ્થાપનામાં આવેલ મીટર ૧૨.૮૩% જેટલું ધીમું ચાલતું હતું, પરંતુ મીટર સાથે કોઈ છેતરપિંડી અથવા ચેડાં થયેલા હોવાનું જાણવા મળ્યું નહોતું. આવી

તપાસના આધારે અરજદારને સપ્ટેમ્બર ૧૯૯૯થી તા. ૭.૨.૨૦૦૦ સુધીના છ મહિનાના સમયગાળા માટે રૂપિયા ૧,૧૧,૨૮૩/-નું પૂરક બિલ આપવામાં આવ્યું હતું, જે અરજદારને બળજબરીથી ભરવું પડ્યું હતું. આવા મીટર ૧૨.૮૩% ધીમું ચાલતું હોવા છતાં, વિભાગીય કચેરીમાં મીટર ઉપલબ્ધ ન હોવાનો બહાનો બતાવી તેને બદલવામાં આવ્યું નહોતું. પરંતુ ૨૦૯ દિવસ વીતી ગયા બાદ તા. ૮.૯.૨૦૦૦ના રોજ સામાવાળા બોર્ડની એચ.ટી. (હાઈટેન્શન) તપાસ ટુકડીએ તે મીટર લઈ ગયું હતું. મીટર તા. ૮.૯.૨૦૦૦ના રોજ ઉતારી લેવામાં આવ્યું અને ત્યારબાદ તા. ૩૦.૬.૨૦૦૪ના રોજ પ્રયોગશાળામાં તેની તપાસ કરવામાં આવી. તા. ૩૦.૬.૨૦૦૪ના પ્રયોગશાળાના અહેવાલ મુજબ, મીટર બોડીની જમણી બાજુની સીલોમાં ચેડાં થયેલા જોવા મળ્યા હતા અને મીટર ડિસ્ક પર કેટલીક ખંજવાળીઓ જોવા મળી હતી. આવા અહેવાલના આધારે અરજદારનો વીજ પુરવઠો તા. ૩૦.૬.૨૦૦૪ના રોજ કપાઈ ગયો અને રૂપિયા ૯૦,૨૯,૨૪૦.૦૭ પૈસાનું બિલ અરજદારને આપવામાં આવ્યું. અરજદારે ઉક્ત પૂરક બિલ સામે અપીલ સમિતિ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી અને અપીલ સમિતિએ પક્ષકારોને સાંભળ્યા બાદ આંશિક રાહત આપી હતી, તેમજ ઊર્જા ચોરી અંગેનો નિષ્કર્ષ યથાવત્ રાખીને બોર્ડને ઘટાડેલ લોડ ફેક્ટર ધ્યાને લઈ પૂરક બિલમાં સુધારો કરવાનો નિર્દેશ કર્યો હતો. અપીલ સમિતિના આવા નિર્ણયના આધારે અરજદારને રૂપિયા ૫૦,૪૯,૮૪૬.૫૫ પૈસાનું સુધારેલ પૂરક બિલ આપવામાં આવ્યું છે.

૩. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૪૦૭૬/૨૦૦૬માં, ઊર્જા ચોરી અંગેનો પૂરક બિલ તેમજ અપીલ સમિતિ દ્વારા તા. ૧૧.૮.૨૦૦૫ના રોજ કરવામાં આવેલ આદેશ, અરજદારના પરિસરમાં આવેલ મીટર સંબંધિત છે, જે તેના અગાઉના મીટરને તા. ૮.૮.૨૦૦૦ના રોજ દૂર કર્યા બાદ મૂકવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે તે ધીમું ચાલતું હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. અરજદારનો કેસ એવો છે કે તા. ૨૪.૧.૨૦૦૧ અને તા. ૨૭.૧.૨૦૦૧ના રોજ અરજદારના મીટરની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને જુલાઈ ૨૦૦૧ સુધી અરજદારને નિયમિત બિલો જારી કરવામાં આવ્યા હતા, જેનું અરજદારે ભરણું કર્યું હતું. અરજદાર, એચ.ટી. ગ્રાહક હોવાને કારણે, તા. ૧૮.૬.૨૦૦૧થી તા. ૧૮.૭.૨૦૦૧ સુધી જી-૭ કાર્ડ જાળવવામાં આવ્યું હતું અને જી-૭ કાર્ડમાં ઉલ્લેખિત સીલ યોગ્ય સ્થિતિમાં હતા. તેમ છતાં, તા. ૧૮.૮.૨૦૦૧ના રોજ, જ્યારે સામાવાળા બોર્ડના અધિકારીઓ અરજદારના વ્યવસાયિક પરિસરમાં મીટરનું રીડિંગ લેવા માટે આવ્યા, ત્યારે તેમને મીટર પર કોઈ ડિસ્પ્લે ન હોવાનું જાણવા મળ્યું અને તેથી, પ્રયોગશાળાના સ્ટાફના અધિકારીઓ સાથે, કાર્યપાલક ઈજનેરના માર્ગદર્શન હેઠળ, અરજદારના મીટરની તપાસ કરવામાં આવી અને સીલ નં. ૩એ૦૪૭૪૧૮ દૂર કરવામાં આવ્યું. તેમણે મીટરને બંધ સ્થિતિમાં રાખ્યું અને તે સમયે તેમની પાસે નવું મીટર ઉપલબ્ધ ન હોવાથી એમ.એમ.બી. (મેટલ મીટર બોક્સ) પર કામચલાઉ રીતે સીલ નં. ૪એ૦૩૬૨૨૬ લગાવવામાં આવ્યું. આ સંબંધમાં જરૂરી નોંધ કરવામાં આવી. તા. ૧.૮.૨૦૦૧ના રોજ અરજદારનું મીટર નવા મીટરથી બદલવામાં આવ્યું.

મીટર બદલતી વખતે પંચ રોજકામ કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ તેમાં કોઈ પ્રતિકૂળ નોંધ કરવામાં આવી નહોતી. બોર્ડના અધિકારીઓએ નવું મીટર લગાવવા માટે કેબલની સાતત્યતા તપાસવા સીટીપીટી અને ટર્મિનલ કવર દૂર કર્યા હતા અને તેની તપાસ કર્યા બાદ, જૂની કેબલ નવા મીટર સાથે જોડવામાં આવી હતી અને રોજકામ પરથી જણાય છે કે તપાસ કરતી વખતે સીલ નં. ૩એ૦૪૬૬૭૪ દૂર કરવામાં આવ્યું હતું અને સીલ યોગ્ય હતું તથા સીટીપીટી યુનિટની કેબલની સાતત્યતા યોગ્ય સ્થિતિમાં હતી; તેમ છતાં, મીટર બદલ્યા બાદ કશું કરવામાં આવ્યું નહોતું, પરંતુ ત્યારબાદ અરજદારની માંગણી પરથી સામાવાળા બોર્ડે તા. ૯.૨.૨૦૦૫ના રોજ પ્રયોગશાળામાં મીટરની તપાસ કરી હતી. પ્રયોગશાળાની તપાસમાં મીટર સાથે ચેડાં થયાનું સૂચિત થયું હતું, જોકે અરજદારનો નિશ્ચિત કેસ એવો છે કે જ્યારે કામચલાઉ સીલ લગાવવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે તે સીલની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને અધિકારીઓએ જે સીલ દૂર કર્યું હતું તેની નહિ, અને તેથી, પરિપત્ર નં. ૧૬૨ અને ૧૮૩ મુજબ, ઉપવિભાગીય કચેરીએ પ્રશ્નાધીન સીલો અપીલ સમિતિ સમક્ષ મોકલવાની વ્યવસ્થા કરવી આવશ્યક હતી, પરંતુ એવું કરવામાં આવ્યું નહોતું. અપીલ સમિતિએ પરિપત્રના વિરોધાભાસી રીતે કાર્યવાહી કરીને ચોરી અંગેના નિષ્કર્ષને યથાવત્ રાખ્યો, પરંતુ પૂરક બિલમાં ઘટાડા માટે રાહત આપી, જેના આધારે રૂ. ૨૯,૦૩,૦૮૦.૫૬ પૈસાનો સુધારેલ બિલ અરજદારને જારી કરવામાં આવ્યો. તેથી અરજદારે અપીલ સમિતિના તા. ૧૧.૮.૨૦૦૫ના નિર્ણય અને તા. ૧૯.૯.૨૦૦૫ના સુધારેલ પૂરક બિલને પડકાર્યો છે.

જ. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૪૯૮૧ ઓફ ૨૦૦૬ માં, અરજદારનો એવો કેસ છે કે બદલવામાં આવેલ મીટર ડિસ્પ્લે દર્શાવતું ન હતું અને તેથી, તા. ૧૭.૧૦.૨૦૦૩ ના રોજ અરજદારે કાર્યપાલક ઈજનેરને લેખિત અરજી દ્વારા જાણ કરી હતી, જેના અનુસંધાને સામાવાળાએ તા. ૨૮.૧૦.૨૦૦૩ ના રોજ તપાસ હાથ ધરી હતી અને રોજકામ પણ તૈયાર કર્યું હતું. જોકે, કોઈ પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, અરજદારે આ અદાલતનો આશરો લીધો હતો અને આ અદાલતના નિર્દેશ મુજબ, તા. ૩૧.૩.૨૦૦૫ ના રોજ મીટરનું પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ અરજદારને તા. ૧.૪.૨૦૦૫ ના રોજ રૂપિયા ૧,૨૯,૦૬,૨૦૮.૯૨ પૈસાની પૂરક બિલ આપવામાં આવી હતી. અરજદારનો વધુ એવો કેસ છે કે અપીલ સમિતિ સમક્ષ અરજદારે પરિપત્ર નં. ૧૬૨ અને ૧૮૩ મુજબ મીટરની સીલ અને સીલ કરાયેલ તાર અપીલ સમિતિ સમક્ષ રજૂ કરવા સામાવાળાને આદેશ કરવાની વિનંતી કરી હોવા છતાં, ઉક્ત પરિપત્રોનું પાલન કર્યા વિના અપીલ સમિતિએ તા. ૨૭.૯.૨૦૦૫ ના રોજ અપીલની સુનાવણી કરી હતી. ત્યારબાદ મુખ્ય કાર્યપાલક ઈજનેર (અપીલ) દ્વારા અરજદારને તા. ૨૭.૧૦.૨૦૦૫ ના રોજ જાણ કરવામાં આવી હતી કે અરજદારની અપીલનો નિર્ણય કરી દેવામાં આવ્યો છે અને સુધારેલ બિલ મેળવવાના હેતુસર સામાવાળાની સંબંધિત કચેરીનો સંપર્ક કરવા જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ અરજદારને તા. ૯.૧૧.૨૦૦૫ ના રોજ રૂપિયા ૫૦,૮૦,૪૬૦.૬૪ પૈસાની સુધારેલ બિલ આપવામાં આવી હતી. આ રીતે

અરજદારે આ અરજીમાં અપીલ સમિતિના આદેશને તેમજ સુધારેલ બિલને પડકાર્યા છે.

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશનમાં દલીલો અને નિષ્કર્ષ

નં.૧૧૨૬૪/૨૦૦૪

પ. અરજદાર તરફથી શ્રી બી.પી. ગુપ્તા માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજેશ સાવજાણી એ રજૂઆત કરી કે જ્યારે અરજદારનું વિદ્યુત સ્થાપન તારીખ ૭.૨.૨૦૦૦ ના રોજ તપાસવામાં આવ્યું ત્યારે મીટર ૧૨.૮૩% જેટલું ધીમું ચાલતું હોવાનું જણાયું હતું. અરજદાર વિરુદ્ધ ન તો સીલ સાથે છેડછાડ કરવાનો અને ન તો બેઠમાનીપૂર્વક અથવા કપટપૂર્ણ રીતથી વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરી કરવાનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રી સાવજાણી એ રજૂ કર્યું કે અરજદારને એ જ મીટર સાથે સાત મહિનાના લાંબા ગાળે સુધી ચાલુ રાખવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી અને તારીખ ૮.૮.૨૦૦૦ ના રોજ તે મીટર બદલીને બીજું મીટર મૂકવામાં આવ્યું હતું. શ્રી સાવજાણી એ વધુમાં રજૂ કર્યું કે તપાસ બાદ તરત જ અરજદારને મીટર ધીમું ચાલવા બાબતે રૂપિયા ૧,૧૧,૨૮૩.૬૯ પૈસાનું બિલ આપવામાં આવ્યું હતું, જે રકમ અરજદારને વિદ્યુત અધિનિયમ, ૧૯૧૦ ની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ મુદ્દો વિદ્યુત નિરીક્ષકને મોકલ્યા વિના બળજબરીપૂર્વક ભરવા મજબૂર કરવામાં આવ્યો હતો (સંક્ષેપમાં ‘અધિનિયમ’). શ્રી સાવજાણી એ રજૂ કર્યું કે લગભગ ચાર વર્ષના ગાળાના અંતે કાઢી મૂકવામાં આવેલ/બદલાયેલ મીટર પ્રયોગશાળાની તપાસ માટે મોકલવામાં આવ્યું અને માત્ર મીટર પરના કેટલાક સ્કેચેસ તથા મીટરની જમણી બાજુની સીલોમાં થયેલી કથિત છેડછાડના

આધારે, પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલના આધાર પર વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરી બાબતે અરજદારને રૂપિયા ૯૦,૨૯,૨૪૦.૦૭ પૈસાનું પૂરક બિલ આપવામાં આવ્યું હતું. શ્રી સાવજાણી એ રજૂ કર્યું કે મીટર ધીમું ચાલવા બાબતનું બિલ જારી કર્યા પછી સામાવાળાને મીટર પ્રયોગશાળાની તપાસ માટે મોકલવાનો અધિકાર ખુલ્લો રહ્યો નહોતો. શ્રી સાવજાણી એ રજૂ કર્યું કે માત્ર અનુમાન અને કલ્પનાઓના આધારે અરજદારે વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનું આક્ષેપ કરીને પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને અપીલ સમિતિએ વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરી અંગે કોઈ દૃઢ નિષ્કર્ષ નોંધ્યા વિના એ નિષ્કર્ષે પહોંચી હતી કે અરજદારે વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરી કરી છે. શ્રી સાવજાણી એ રજૂ કર્યું કે કાયદાની સ્થિર સ્થિતિ એવી છે કે જ્યાં સુધી મીટર સાથે છેડછાડ અથવા અરજદાર દ્વારા કપટપૂર્ણ કૃત્ય અંગે આક્ષેપો ન હોય, ત્યાં સુધી અરજદાર પાસેથી મીટર ધીમું ચાલવા બાબતનું બિલ ભરાવી લેવામાં આવ્યા પછી અને ખાસ કરીને સામાવાળાઓએ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ મીટર વિદ્યુત નિરીક્ષકને મોકલ્યું ન હોવાથી મીટર ધીમું ચાલતું હોવાનું સ્વીકારી લીધું હોય ત્યારે, માત્ર પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલના આધાર પર વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરી બાબતે પૂરક બિલ જારી કરવું સામાવાળાઓ માટે ખુલ્લું નહોતું. શ્રી સાવજાણી એ રજૂ કર્યું કે સીલોમાં છેડછાડ અથવા અરજદાર દ્વારા બિનઅધિકૃત રીતે વિદ્યુત ઊર્જાનું અપહરણ કરવામાં આવ્યું હોવા અંગે પરીક્ષણ અહેવાલમાં પણ કોઈ અંતિમ નિષ્કર્ષ નોંધવામાં આવ્યો નથી અને તેથી અપીલ સમિતિ દ્વારા આવા પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલ પર આધાર રાખવો યોગ્ય નહોતો.

૬. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સાવજાણીએ નીચેના નિણયો પર આધાર રાખ્યો છે:—

(૧) મધ્ય પ્રદેશ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ અને અન્ય વિ. શ્રીમતી બસંતીબાઈના કેસમાં, જે ૧૯૮૮(૧) એસ.સી.સી. ૨૩ માં અહેવાલિત છે;

(૨) બેલવાલ સ્પિનિંગ મિલ્સ લિ. અને અન્ય વિ. યુ.પી. સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ અને અન્ય એકના મામલામાં, જે (૧૯૯૭)૬ એસ.સી.સી. ૭૪૦ માં અહેવાલિત છે;

(૩) બોમ્બે ઇલેક્ટ્રિસિટી સપ્લાય એન્ડ ટ્રાન્સપોર્ટ અંડરટેકિંગ વિ. લાફ્ન્સ (ઇન્ડિયા) (પી) લિ. અને અન્ય એકના કેસમાં, જે (૨૦૦૫)૪ એસ.સી.સી. ૩૨૭ માં અહેવાલિત છે.

૭. સામાવાળાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી લીલુ કે. ભાયા એ દલીલ કરી કે માત્ર એટલા કારણો કે અરજદારની વિદ્યુત સ્થાપનાની તપાસ સમયે મીટર ધીમું ચાલતું હોવાનું જણાયું, તે જ એકમાત્ર આધાર પર એવું કહી શકાય નહીં કે મીટર ધીમું ચાલવાનું કારણ મીટરમાં તકનીકી ખામી હતી કે મીટર સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા હતા તે જાણવા માટે સામાવાળાઓને પ્રયોગશાળામાં મીટરનું પરીક્ષણ કરાવવાનો અધિકાર ન હતો. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે જ્યારે મીટર ૧૨.૮૩% ની હદે ધીમું ચાલતું હોવાનું જણાયું, ત્યારે વપરાશ શુલ્કના તફાવતની વસૂલાત માટે તાત્કાલિક ઉપાયરૂપે અરજદારને રૂ.૧,૧૧,૨૮૩.૬૯ પૈસાની રકમનું બિલ આપવામાં આવ્યું હતું. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે અન્ય મીટરો ઉપલબ્ધ ન હોવાથી મીટર તાત્કાલિક દૂર કરીને બદલવું શક્ય બન્યું ન હતું, તેમ છતાં ઉક્ત મીટર બદલવામાં થયેલ વિલંબના કારણો

સામાવાળાઓનો મીટર સાથે ચેડાં થયાં હતા કે નહીં તે નિશ્ચિત કરવાનો અધિકાર છીનવાઈ જતો નથી, ખાસ કરીને જ્યારે અરજદારે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ મીટરને વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલવા માટે કોઈ અરજી કરી ન હતી. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે મીટરને પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ માટે મોકલવામાં થયેલ વિલંબના કારણે અરજદારે મીટર સાથે ચેડાં કર્યા હોવા બાબત પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલમાં નોંધાયેલ નિષ્કર્ષને અવગણાવી શકાય નહીં. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે ધ્યાનમાં લેવાની બાબત એ છે કે લાંબા વિલંબ પછી પણ પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણના હેતુસર મીટર ખોલવામાં આવ્યું ત્યારે સીલ, વાયર વગેરે સહિત મીટરની સ્થિતિ યથાવત રહી હતી કે નહીં. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે પ્રયોગશાળામાં મીટર તેના સીલ અને વાયરો સાથે એ જ સ્થિતિમાં મળ્યું હતું જેમાં તે પેક કરવામાં આવ્યું હતું અને અરજદારની હાજરીમાં તથા કોઈ વિરોધ વિના પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે જ્યારે મીટરના પરીક્ષણમાં એવું જણાય કે મીટર સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા હતા, ત્યારે પ્રયોગશાળાનો પરીક્ષણ અહેવાલ અરજદાર વિરુદ્ધ ચોરીનો નિર્ણાયક પુરાવો બને છે, જેના પર અપિલીય સમિતિએ આધાર રાખ્યો છે, અને તેથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી આ અદાલત દ્વારા અપિલીય સમિતિના નિર્ણયમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય નથી. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી કે પ્રયોગશાળાના પરીક્ષણ અહેવાલથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારે મીટરના બોડી, સીલ તથા મીટરની યાંત્રિક રચના સાથે ચેડાં કર્યા હતા અને તેથી અરજદાર દ્વારા ઊર્જાની ચોરી થઈ હોવા બાબત

અપિલીય સમિતિએ નોંધેલ નિષ્કર્ષમાં કોઈ ભૂલ ગણાવી શકાતી નથી. તેથી તેમણે અરજિ ફગાવી દેવાની વિનંતી કરી.

૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી ભાયા એ નીચે દર્શાવેલ નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:—

(૧) જે.એમ.ડી. એલોયઝ લિમિટેડ વિ. બિહાર રાજ્ય વિજળી બોર્ડ અને અન્યના મામલામાં, જે (૨૦૦૩)૫ એસ.સી.સી. ૨૨૬ માં અહેવાલિત છે;

(૨) હિમ્સન નિટિંગ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. વિ. સાઉથ ગુજરાત વીજ કંપની લિ. ના કેસમાં, જે ૨૦૦૯(૨) જી.એલ.એચ. ૩૧૫ માં અહેવાલિત છે;

(૩) ઓરિસ્સા લિ.ની વેસ્ટર્ન ઇલેક્ટ્રિસિટી સપ્લાય કો. તથા અન્ય વિ. એમ/એસ. બાબા બૈજનાથ રોલર એન્ડ ફ્લોર મિલ પ્રા. લિ.ના મામલે (સિવિલ અપીલ નં. ૪૦૨૩ / ૨૦૧૪, તારીખ ૨૬.૩.૨૦૧૪);

(૪) બહુમા પોલિટેક્સ લિ. વિ. ગુજરાત ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ અને અન્ય એકના કેસમાં, જે ૧૯૯૫(૨) માં અહેવાલિત છે

જી.સી.ડી. (ગુજ) ૭૬૨.

૯. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા બાદ, એવું પ્રગટ થાય છે કે અરજદારની વિદ્યુત સ્થાપનાની ૭.૨.૨૦૦૦ના રોજ તપાસ કરવામાં આવી ત્યારે મીટર ૧૨.૮૩% જેટલું ધીમું ચાલતું હોવાનું જણાયું હતું. મીટર આ રીતે ધીમું ચાલતું હોવાથી, તપાસની તારીખ પહેલાંના છ મહિનાના સમયગાળાની રૂ.૧,૧૧,૨૮૩.૬૯ પૈસાની રકમ માટે અરજદારને બિલ આપવામાં આવ્યું હતું. અપીલ સમિતિ સમક્ષ કરવામાં આવેલી તેની અપીલમાં અરજદારે જણાવ્યું છે કે

અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ મીટરને વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલ્યા વિના સામાવાળાઓએ અપીલકર્તાને ઉપરોક્ત રકમ ચૂકવવા માટે મજબૂર કર્યો હતો. તેમ છતાં, હકીકત એ જ છે કે અરજદારે પોતે પણ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ મીટરને વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલવા માટે કોઈ અરજી કરી નહોતી.

૧૦. મીટર તાત્કાલિક દૂર કરીને તેના સ્થાને બીજું મીટર મૂકવામાં આવ્યું નહોતું તે હકીકત અંગે કોઈ વિવાદ નથી. પાનું ૭૧ પરના ચકાસણી અહેવાલના નોંધ કોલમમાં, વિભાગ ખાતે મીટરો ઉપલબ્ધ ન હોવાને કારણે મીટર બદલવામાં આવ્યું નહોતું એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે, તેમ છતાં, બોર્ડના વર્તમાન નિયમો (ત્યારે અમલમાં રહેલા નિયમો) મુજબ તેને તાત્કાલિક બદલવું આવશ્યક છે એવું પણ વધુમાં દર્શાવવામાં આવ્યું છે. ત્યારબાદ, ઉક્ત મીટર ૮.૯.૨૦૦૦ના રોજ સ્ટેટિક મીટરથી બદલવામાં આવ્યું હતું. ૮.૯.૨૦૦૦ના રોજના રોજકામમાં એવું દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે બદલાયેલ મીટરને કાગળમાં લપેટીને, કાગળના બોક્સમાં મૂકીને, પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ માટે પેક કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ, મીટર અને મીટર પરની સીલ્સનું નિરીક્ષણ તથા પરીક્ષણ ૩૦.૬.૨૦૦૪ના રોજ પ્રયોગશાળામાં કરવામાં આવ્યું હતું, એટલે કે લગભગ ત્રણ વર્ષ અને નવ મહિનાની અવધિ બાદ. ત્યારે પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે, જ્યારે મીટર સાથે છેડછાડ કરવામાં આવી હોવાનો કે અરજદાર દ્વારા વિદ્યુત ઊર્જાનો અનધિકૃત ઉપભોગ કરવા માટે કોઈ કપટપૂર્ણ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું હોવાનો કોઈ આક્ષેપ નહોતો અને જ્યારે સ્થાપનાની ચકાસણી વખતે મીટર ૧૨.૮૩% જેટલું ધીમું ચાલતું હોવાનું

જાણવા મળ્યું હતું, જેના આધારે અરજદારને છ મહિનાનું બિલ પણ જારી કરવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે સામાવાળાઓને મીટરનું પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ કરાવવું ખુલ્લું હતું કે કેમ.

૧૧. અધિનિયમની કલમ ૨૬ નીચે મુજબ છે:—

“૨૬. મીટરો : (૧) વિરુદ્ધમાં કોઈ કરાર ન હોય ત્યારે, ગ્રાહકને પુરવઠો કરાયેલ ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં સમાયેલ વિદ્યુત પરિમાણ યોગ્ય મીટર દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવશે, અને પરવાનાધારક ગ્રાહક દ્વારા માંગ કરવામાં આવે તો, તેવા મીટરથી ગ્રાહકને પુરવઠો કરવામાં આવે તે માટે વ્યવસ્થા કરશે :

પરંતુ શરતે કે, લાઈસન્સધારક ગ્રાહકને મીટરની કિંમત માટે તેની પાસે જામીનગીરી આપવા અને તેના ભાડે લેવા અંગે કરારમાં પ્રવેશ કરવા માટે કહેવા પાત્ર રહેશે, જો ગ્રાહક મીટર ખરીદવાનું પસંદ ન કરે.

(૨) જ્યાં ગ્રાહક મીટર ભાડે લેવા માટે એવો કરાર કરે છે, ત્યાં પરવાનાધારક મીટરને યોગ્ય અને સચોટ સ્થિતિમાં રાખશે, અને તે કરવામાં તેના દ્વારા ચૂક થવા પામે તો, જ્યાં સુધી એવી ચૂક ચાલુ રહે ત્યાં સુધી ગ્રાહક મીટરના ભાડાની ચુકવણી કરવા માટે જવાબદાર રહેશે નહીં.

(૩) જ્યાં મીટર ઉપલોક્તાની માલિકીનું હોય, ત્યાં તે મીટરને યોગ્ય સ્થિતિમાં રાખશે, અને તે આમ કરવામાં કસૂર કરે તો, પરવાનાધારક તેને સાત દિવસની નોટિસ આપ્યા બાદ, જ્યાં સુધી એવી કસૂર ચાલુ રહે ત્યાં સુધી, તે મીટર મારફતે ઊર્જાનો પુરવઠો બંધ કરી શકશે.

(જ) લાયસન્સધારક અથવા લાયસન્સધારક દ્વારા વિધિવત્ અધિકૃત કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને, કોઈપણ યોગ્ય સમયે અને ગ્રાહકને પોતાની મનશા અંગે જાણ કરીને, ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ મીટર સુધી પહોંચવાનો અધિકાર રહેશે અને તેનું નિરીક્ષણ તથા પરીક્ષણ કરવાની મુક્તતા રહેશે, અને તે હેતુસર, જો તે યોગ્ય માને, તો તેવું મીટર ઉતારી લેવાનું અને દૂર કરવાની સત્તા રહેશે : અને ઉપરોક્ત મુજબ જ્યાં મીટર ભાડે લેવાયેલું ન હોય તે સિવાય, આવા નિરીક્ષણ, પરીક્ષણ, ઉતારી લેવા અને દૂર કરવા સંબંધિત તથા તેના અનુસંગિક તમામ વાજબી ખર્ચ, જો મીટર યોગ્ય ન હોવાનું જણાય, તો ગ્રાહક પાસેથી વસૂલ કરવામાં આવશે; અને જ્યાં આવા વાજબી ખર્ચની રકમ અંગે કોઈ મતભેદ અથવા વિવાદ ઊભો થાય, ત્યાં તે બાબતને વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલવામાં આવશે, અને આવા નિરીક્ષકનો નિર્ણય અંતિમ ગણાશે;

આ શરતે કે ઉપકલમ (ડ) માં વર્ણવેલ સ્વરૂપનો કોઈ ભેદભાવ અથવા વિવાદ ઊભો થયો હોય, તો તેમાં જોગવાઈ મુજબ તે બાબતનો નિર્ણય ન થાય ત્યાં સુધી પરવાનાધારકને આવા કોઈ મીટરને ઉતારવાની અથવા દૂર કરવાની મુક્તિ રહેશે નહીં.

(પ) કોઈ ઉપલોકતા ઉપ-કલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈ મીટરને કોઈ એવી વિદ્યુત પુરવઠા-લાઈન સાથે, જેના દ્વારા લાઈસન્સધારક દ્વારા ઊર્જાનો પુરવઠો કરવામાં આવે છે, જોડશે નહીં અથવા તેવી કોઈ વિદ્યુત પુરવઠા-લાઈનથી તેને અલગ કરશે નહીં, [પરંતુ તે લાઈસન્સધારકને લખિતમાં ઓછામાં ઓછી અઢીચાલીસ કલાકની નોટિસ આપી, એવા મીટરને જોડવા અથવા અલગ કરવા

માટે લાઈસન્સધારકને વિનંતી કરી શકશે અને આવી કોઈ વિનંતી પ્રાપ્ત થતા લાઈસન્સધારક નોટિસમાં દર્શાવેલ અવધિની અંદર તેનું પાલન કરશે].

(૬) ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈ મીટર સાચું છે કે નથી તે અંગે કોઈ ભિન્નમત અથવા વિવાદ ઊભો થાય, તો તે બાબત કોઈપણ પક્ષકારની અરજી પર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા નક્કી કરવામાં આવશે; અને જ્યાં આવા નિરીક્ષકના મતે મીટર સાચું રહેવાનું બંધ થયું હોય, ત્યાં એવો નિરીક્ષક, મીટર આવા નિરીક્ષકના મતે જેટલા સમયગાળા દરમિયાન સાચું ન રહ્યું હોય તે સમયગાળા માટે, જે છ મહિનાથી વધુ ન હોય, ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં સમાવિષ્ટ વિદ્યુત જથ્થાનું અંદાજન કરશે; પરંતુ ઉપરોક્ત મુજબ સિવાય, છેતરપિંડીના અભાવે, મીટરનું રજીસ્ટર આવી માત્રા અથવા જથ્થાનો નિશ્ચિત પુરાવો ગણાશે;

પરંતુ શરત એવી રહેશે કે આ ઉપકલમ હેઠળ વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ અરજદાર તરીકે પરવાનો ધારક અથવા ગ્રાહક પૈકી કોઈપણ અરજી કરે તે પહેલાં, તે આવું કરવાની પોતાની મનોવૃત્તિ અંગે બીજી પક્ષકારને ઓછામાં ઓછી સાત દિવસની સૂચના આપશે.

(૭) ઉપ-કલમ (૧) ની જોગવાઈઓના અનુસરણમાં ગ્રાહકના પરિસરમાં જે કોઈ મીટર સ્થાપિત કરવામાં આવ્યું હોય તેના ઉપરાંત, ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવતી ઊર્જાની માત્રા, અથવા પુરવઠો કેટલા કલાકો દરમિયાન આપવામાં આવે છે તેની સંખ્યા, અથવા ગ્રાહકને ઊર્જા જે દરે પ્રતિ સમય એકમ પૂરું પાડવામાં આવે છે તે દર, અથવા પુરવઠા સાથે સંકળાયેલી કોઈ અન્ય માત્રા અથવા સમય

નિર્ધારિત કરવા અથવા નિયમિત કરવા હેતુસર, પરવાનો ધારક તેવા પરિસરમાં તેને યોગ્ય લાગે તેવું મીટર, મહત્તમ માંગ સૂચક અથવા અન્ય સાધન સ્થાપિત કરી શકે છે :

પરંતુ એવી શરતે કે, મીટર, સૂચક અથવા ઉપકરણ, વિપરીત કરારના અભાવે, લાયસન્સધારકની વિતરણ મુખ્ય લાઈનો અને ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ મીટર વચ્ચે સિવાય અન્યથા સ્થાપિત કરવામાં નહીં આવે :

પરંતુ એ પણ જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે, જ્યાં ઊર્જા પુરવઠા માટેના શુલ્ક સંપૂર્ણપણે અથવા અંશતઃ ઉપરોક્ત પ્રકારના કોઈપણ મીટર, સૂચક અથવા ઉપકરણ દ્વારા દર્શાવાતી વાંચન પર નિર્ભર હોય, ત્યાં વિરુદ્ધમાં કોઈ કરાર ન હોય તો, પરવાનાધારકે તે મીટર, સૂચક અથવા ઉપકરણને સાચું રાખવું પડશે; અને તેવી સ્થિતિમાં ઉપકલમો (૪)(૫) અને (૬) ની જોગવાઈઓ એવી રીતે લાગુ પડશે જાણે તે મીટર, સૂચક અથવા ઉપકરણ ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત મીટર હોય.

સ્પષ્ટીકરણ – જો કોઈ મીટર પુરવઠો કરાયેલ ઊર્જાની માત્રા, અથવા પુરવઠામાં સમાયેલ વિદ્યુત પરિમાણ, નિર્ધારિત ક્ષતિ-મર્યાદાઓની અંદર નોંધે, તો તે મીટર "સાચું" ગણાશે અને ઉપકલમ (૭) માં ઉલ્લેખિત મહત્તમ માંગ દર્શક અથવા અન્ય ઉપકરણ, તેવા દર્શક અથવા અન્ય ઉપકરણના કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવી શકે તેવી શરતોનું પાલન કરતું હોય, તો તેને "સાચું" ગણાશે."

૧૨. અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) મુજબ, કોઈ મીટર સાચો છે કે નહીં તે અંગે કોઈ મતભેદ અથવા વિવાદ હોય, તો તે બાબતનો નિર્ણય કોઈપણ એક પક્ષની

અરજી પર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા કરવામાં આવવાનો હોય છે અને જ્યાં નિરીક્ષકના મત અનુસાર મીટર સાચો રહેલો ન હોય, ત્યાં નિરીક્ષક ગ્રાહકને પુરવઠો કરવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રાનો અંદાજ, નિરીક્ષકના મત મુજબ મીટર જેટલા સમય સુધી સાચો ન રહ્યો હોય તે સમયગાળા માટે, જે છ મહિનાથી વધુ ન હોય, કરશે. જોકે, છેતરપિંડીના અભાવે છ મહિનાથી પૂર્વના સમયગાળા માટે મીટરના નોંધપોથીમાં થયેલ નોંધ પુરવઠાની રકમ અથવા માત્રાનો અંતિમ પુરાવો ગણાશે. અધિનિયમની કલમ ૨૬ની ઉપકલમ (૭) ના અંતે આપવામાં આવેલ સ્પષ્ટીકરણ મુજબ, જો મીટર પુરવઠો કરવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રા નિર્ધારિત ભૂલમર્યાદાની અંદર દર્શાવે, તો મીટર સાચો ગણાશે અને ઉપકલમ (૭) માં ઉલ્લેખિત મહત્તમ માંગદર્શક અથવા અન્ય ઉપકરણ તેવા દર્શક અથવા અન્ય ઉપકરણના કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી શરતોનું પાલન કરતું હોય, તો તે સાચું ગણાશે. જ્યારે અરજદારનું મીટર ૧૨.૮૩% જેટલું ધીમું ચાલતું હોવાનું જાણવા મળ્યું, ત્યારે મીટરની સાચાશ અંગે વિવાદ હોવાનું કહી શકાય. જોકે, અરજદારે વિવાદને વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલવા માટે કોઈ અરજી કરી નહોતી, તેથી મીટર ધીમું ચાલવા બદલ તેને અપાયેલ બિલથી તે બંધાયેલો રહ્યો. એ જ રીતે, જ્યારે સામાવાળાઓએ વિદ્યુત નિરીક્ષકને સંદર્ભ મોકલવા માટે અરજી કરવાનું પસંદ ન કર્યું, ત્યારે અરજદારને મીટર ધીમું ચાલવા બદલ બિલ જારી કરવાની પોતાની ક્રિયાથી તેઓ પણ બંધાયેલા રહેશે. સામાવાળાઓ માટે વિદ્યુત નિરીક્ષકને સંદર્ભ મોકલવાની પ્રક્રિયાને બાજુએ રાખીને મીટરની પરીક્ષા

પ્રયોગશાળામાં કરાવવી ખુલ્લી નહોતી. કાયદો મીટરની સાચાશ સંબંધિત વિવાદોના નિર્ણય માટે માત્ર વિદ્યુત નિરીક્ષકને જ સત્તા આપે છે અને પ્રયોગશાળા પરીક્ષણનો આશરો લઈને સામાવાળાઓએ તેવા આદેશાત્મક કાનૂની ઉપબંધનો ભંગ કરે તે મંજૂર કરી શકાય નહીં. અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) ની જોગવાઈઓને સામાવાળાઓની મનસ્વી ઈચ્છા મુજબ નિષ્ફળ બનાવવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં.

૧૩. શ્રીમતી બસંતીબાઈ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિષદ ૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:—

૯. આ કલમની જોગવાઈઓમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ મીટર સાચું છે કે નથી તે બાબતનો વિવાદ, પક્ષકારોમાંથી કોઈ એક દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજીના આધારે, વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા નક્કી કરવો પડે છે. મીટર સાચું છે કે નથી તે નક્કી કરવાનું કાર્ય નિરીક્ષકનું છે અને જો નિરીક્ષકનો એવો મત હોય કે મીટર સાચું નથી, તો તે છ મહિનાથી વધુ ન હોય એવા સમયગાળા દરમિયાન ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રાનો અંદાજ કરશે અને ગ્રાહકને તેની ચૂકવણી કરવા દિશાનિર્દેશ આપશે. જો ગ્રાહકે મીટર સાથે ચેડાં કરીને અથવા પુરવઠા લાઈનમાં હેરફેર કરીને અથવા મીટરની બોડી સીલ તોડી નાખીને, જેના પરિણામે ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રાની નોંધણી થતી ન હોય, છેતરપિંડી કરી હોવાનો આક્ષેપ હોય, તો એવો વિવાદ કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) ના પરિધિમાં આવતો નથી. મીટર

સાથે ચેડાં કરવી અને બોડી સીલ તોડવી દ્વારા છેતરપિંડી કરવાના કૃત્ય અંગેનો એવો વિવાદ, ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) ની વ્યાપ્તિની બહાર છે. તેથી, વિદ્યુત નિરીક્ષકને છેતરપિંડીના આવા કેસોનો નિર્ણય કરવાની કોઈ અધિકારિતા નથી. ઉક્ત અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ માત્ર એટલો જ વિવાદ કે મીટર સાચું છે કે નથી, અથવા તે સ્વભાવતઃ ખામીયુક્ત છે કે દોષગ્રસ્ત છે અને વપરાયેલી વિદ્યુતની યોગ્ય નોંધણી કરતું નથી, તે જ વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા નક્કી કરી શકાય.

૧૪. બેલવાલ સ્પિનિંગ મિલ્સ લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ફકરા ૩૭, ૪૫ થી ૫૦ માં ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૩૭. આ અપીલોમાં આવેલા કેસોના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ તથા શ્રી ગુમા, શ્રી સેન અને વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલ શ્રી અંધેરુજીના દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતો પર અમે સાવધાનીપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી, અમને એવું જણાય છે કે વિદ્યુત અધિનિયમની કલમ ૨૦ લાઈસન્સધારકને, લાઈસન્સધારક દ્વારા સ્થાપિત કરાયેલા ફિટિંગ્સ અને અન્ય ઉપકરણો દૂર કરવા માટે, ગ્રાહકના પરિસરમાં પ્રવેશવાનો અધિકાર આપે છે. કલમ ૨૦ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (એ) મુજબ, લાઈસન્સધારકને, લાઈસન્સધારકની માલિકીની ઊર્જા પુરવઠા માટેની સપ્લાય લાઈનો, મીટરો, ફિટિંગ્સ અને ઉપકરણોની તપાસ, ચકાસણી, સમારકામ અથવા ફેરફાર કરવા માટે, ગ્રાહકના પરિસરમાં પ્રવેશવાનો અધિકાર આપવામાં આવ્યો છે. તેથી, લાઈસન્સધારક માત્ર તપાસ, ચકાસણી વગેરે માટે

જ ગ્રાહકના પરિસરમાં પ્રવેશી શકતો નથી, પરંતુ જ્યારે એવો ફેરફાર જરૂરી હોય ત્યારે મીટરમાં ફેરફાર પાડ કરી શકે છે. કલમ ૨૦ હેઠળની આવી સત્તા, વિદ્યુત અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળના સંદર્ભ પર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા મીટર અને અન્ય ઉપકરણોની શુદ્ધતાના નિર્ણય પર આધારિત નથી. પરંતુ આવી સત્તા, ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી વિદ્યુતની માત્રા નોંધવા માટે યોગ્ય મીટર જાળવી રાખવાની લાઇસન્સધારકની વૈધાનિક ફરજો અને કાર્યોમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. ગ્રાહકના પરિસરમાં યોગ્ય મીટરની જાળવણી સુનિશ્ચિત કરવાની આવી ફરજનો ઉલ્લેખ કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૧) અને ઉપકલમ (૨) માં કરવામાં આવ્યો છે. તેમ છતાં, કલમ ૨૦ હેઠળ મીટર દૂર કરવાની સત્તા, માત્ર ત્યારે જ કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૪) ની પરંતુક જોગવાઈથી મર્યાદિત બને છે, જ્યારે મીટરની કાર્યપ્રણાલી અંગેનો વિવાદ કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) હેઠળ વિદ્યુત નિરીક્ષકને મોકલવામાં આવ્યો હોય. કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૭) હેઠળ, લાઇસન્સધારકને, કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત ગ્રાહકના પરિસરમાં સ્થાપિત મીટર ઉપરાંત, ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા નોંધવા અથવા નિયંત્રિત કરવા માટે લાઇસન્સધારક યોગ્ય માને તેવો અન્ય મીટર અથવા ઉપકરણ મૂકવાનો અધિકાર છે. આવી સત્તા પાડ સ્થાપિત મીટરની શુદ્ધતા અંગે કોઈ વિવાદ અસ્તિત્વમાં હોવા પર આધારિત નથી.

૪૫. કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૧) એ જોગવાઈ કરે છે કે, વિપરીત કોઈ કરારના અભાવે, ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રા, યોગ્ય મીટરના સાધન દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવશે. કલમ ૨૬

ની ઉપકલમો (૨), (૩) અને (૪) ગ્રાહક અને લાઇસન્સધારકના પરસ્પર અધિકારો અને ફરજો વિશે જોગવાઈ કરે છે, જેથી ગ્રાહક દ્વારા વીજળીના વપરાશનો દાખલો રાખવા માટે જરૂરી મીટર તથા અન્ય ઉપકરણોને સારી હાલતમાં રાખી શકાય, અને તે હેતુસર લાઇસન્સધારકને મીટર તથા અન્ય ઉપકરણોની તપાસ, ચકાસણી, જાળવણી વગેરે કરવા અને જરૂર પડે તો તેમની મરામત તથા ફેરફાર કરવા માટે ગ્રાહકના પરિસરમાં પ્રવેશ કરવાની સત્તા પ્રદાન કરવામાં આવી છે. કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૭) ની સ્પષ્ટીકરણમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે "જો કોઈ મીટર નિર્ધારિત ક્ષતિમર્યાદાની અંદર પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પુરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રા નોંધે, તો તે મીટર 'યોગ્ય' ગણાશે, અને ઉપકલમ (૭) માં ઉલ્લેખિત મહત્તમ માંગ દર્શક અથવા અન્ય ઉપકરણ, જો તે કોઈ દર્શક અથવા અન્ય ઉપકરણના મામલે નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી શરતોનું પાલન કરે, તો તે યોગ્ય ગણાશે."

૪૬. કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) એ જોગવાઈ કરે છે કે ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈ મીટર સાચું છે કે નથી તે અંગે કોઈ મતભેદ અથવા વિવાદ ઊભો થાય તો, તે બાબતનો નિર્ણય કોઈપણ એક પક્ષની અરજી પર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા કરવામાં આવશે. તે વધુમાં પણ જોગવાઈ કરે છે કે મીટર સાચું રહેવાનું બંધ થયું હોવાનું નિષ્કર્ષ આવે ત્યારે, વિદ્યુત નિરીક્ષકે કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) માં ઉલ્લેખિત કાયદેસર અવધિ દરમિયાન વપરાયેલી વિદ્યુતના ઉપભોગનો અંદાજ કરવો પડશે. વિદ્યુત નિરીક્ષકે કઈ કાયદેસર અવધિ માટે આ અંદાજ કરવો તે અગાઉથી જ દર્શાવવામાં આવ્યું છે. કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) વધુમાં એ પણ

જોગવાઈ કરે છે કે ઉપરોક્ત બાબત સિવાય, અર્થાત્ કાયદેસર અવધિ માટે વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા વિદ્યુતના ઉપભોગના અંદાજ સિવાય, "ઠગાઈના અભાવે, મીટરની નોંધપોથીમાં થયેલી નોંધ તે રકમ અથવા જથ્થાનો નિશ્ચિત પુરાવો ગણાશે." (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૪૭. વિદ્યુત અધિનિયમની કલમ ૨૬ ની વિવિધ ઉપકલમોના સંયુક્ત વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પુરવઠામાં વિદ્યુતનો ઉપભોગ અથવા વિદ્યુતીય પરિમાણની નિર્ધારણા યોગ્ય મીટરના સાધન દ્વારા કરવામાં આવવી જોઈએ અને ગ્રાહક દ્વારા થયેલા વિદ્યુત ઉપભોગનું નોંધણીકરણ કરવા માટેનો મીટર તથા અન્ય ઉપકરણો, જો તેમની નોંધણી નિર્ધારિત સ્વીકાર્ય ભૂલમર્યાદાની અંદર હોય, તો તેઓને યોગ્ય માનવામાં આવશે. જો મીટરની યોગ્યતા અંગેનો વિવાદ સંદર્ભ માટે કોઈપણ પક્ષ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવે, તો એવો વિવાદ માત્ર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા જ નિર્ધારિત કરી શકાય અને લાયસન્સધારક તેમજ ગ્રાહક બંનેએ કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) માં ઉદ્દેખિત વૈધાનિક અવધિ માટે ગ્રાહકને થયેલા વિદ્યુત પુરવઠાના અંદાજને, જે વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે, સ્વીકારવો પડશે.

૪૮. જો કે પરવાનાધારકને ગ્રાહકના પરિસરમાં સ્થાપિત કરાયેલ યોગ્ય મીટર જાળવી રાખવાની સત્તા અપાયેલ છે અને તે હેતુસર તે ગ્રાહકના પરિસરમાં પ્રવેશી શકે છે, તેમજ પરવાનાધારક દ્વારા તપાસ અથવા પરીક્ષણ દરમિયાન ખામીયુક્ત હોવાનું જણાય તો તે મીટર અને અન્ય વિદ્યુત ઉપકરણોની મરામત અથવા ફેરફાર પણ કરી શકે છે, તેમ છતાં જો કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) હેઠળ વિદ્યુત

નિરીક્ષકને સંદર્ભ કરીને મીટર અથવા અન્ય વિદ્યુત ઉપકરણની યોગ્ય સ્થિતિ અંગેનો વિવાદ પરવાનાધારક અથવા ગ્રાહક પૈકી કોઈ એક દ્વારા ઉઠાવવામાં આવે, તો એવો વિવાદ માત્ર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા જ નક્કી થઈ શકે અને વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા તે વિવાદનો ઉકેલ ન આવે ત્યાં સુધી પરવાનાધારક મીટર અથવા ઉપકરણ બદલી પણ શકશે નહીં. જો કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) હેઠળ મીટર અથવા ચેક મીટર અથવા અન્ય વિદ્યુત ઉપકરણના યોગ્ય કાર્ય વિશે વિવાદ હોય, તો વિદ્યુત નિરીક્ષક સંદર્ભ નોંધ્યા પછી મીટર અને અન્ય વિદ્યુત ઉપકરણના યોગ્ય કાર્ય અંગેનો વિવાદ નક્કી કરશે અને જો વિદ્યુત નિરીક્ષક એવો નિષ્કર્ષ આપે કે મીટર યોગ્ય રહ્યું નહોતું, તો તે ઉપકલમ (૬) માં ઉલ્લેખિત કાયદેસર સમયગાળા દરમિયાન વપરાયેલ વિદ્યુતના પરિમાણનો નિર્ધાર કરશે; પરંતુ કાયદેસર સમયગાળા પૂર્વેના અન્ય કોઈ સમયગાળા માટે, વિધાનમંડળે કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) ના અંતિમ ભાગમાં નિર્વિવાદ શબ્દોમાં દર્શાવ્યું છે કે વિવાદાસ્પદ મીટરમાં નોંધાયેલ વાંચનને માત્ર યોગ્ય માનવામાં જ નહીં આવે, પરંતુ ગ્રાહકે છેતરપિંડી ન કરી હોય તો તેવું વાંચન વપરાયેલ વિદ્યુતના પરિમાણ અથવા ગ્રાહકને પુરવઠો કરાયેલ વિદ્યુતની માત્રાનો નિષ્કર્ષાત્મક પુરાવો ગણાશે. વિધાનમંડળના આશયની મૂલવણી કરતાં, જ્યાં મીટરના કાર્ય અંગે પક્ષકારોમાંથી કોઈ એક દ્વારા વિવાદ ઉઠાવવામાં આવે છે અને છેતરપિંડીના અભાવે વિવાદાસ્પદ મીટરની નોંધને ગ્રાહકને પુરવઠો કરાયેલી માત્રાના નિષ્કર્ષાત્મક પુરાવા તરીકે માનવાની જોગવાઈ છે, તેને અવગણવી શક્ય નથી. ઉપકલમ (૬) માં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે અને વિધાનમંડળે વિદ્યુત નિરીક્ષક

અથવા સક્ષમ સત્તાધિકારીના મત મુજબ મીટર યોગ્ય રહ્યું ન હોય તે સમગ્ર અવધિ માટે વપરાયેલ વિદ્યુતના પરિમાણના મૂલ્યાંકનની આવશ્યકતા દૂર કરીને જ્ઞાતપૂર્વક ભિન્નતા દાખલ કરી છે. અમારી દૃષ્ટિએ, ઉપકલમ (૬) માં સુધારા દ્વારા વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા કરવાનાં અંદાજનો સમયગાળો મર્યાદિત કરીને અને આગળ એમ જોગવાઈ કરીને કે પૂર્વવર્તી સમયગાળા માટે છેતરપિંડીના અભાવે મીટરનો રજિસ્ટર વિદ્યુત પુરવઠાનો નિષ્કર્ષાત્મક પુરાવો ગણાશે, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે સ્થાપિત મીટર યોગ્ય રહ્યું નહોતું એવું બહાર આવે તો પણ, કાયદેસર સમયગાળા પૂર્વેના તે સમયગાળા માટે, જેના અંગે વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા અંદાજ કરવાની આવશ્યકતા નથી, ગ્રાહકને પૂરું પાડવામાં આવેલી વિદ્યુતના વપરાશ વિશે મીટરના રજિસ્ટરમાં થયેલી નોંધ, ગ્રાહક દ્વારા કોઈ છેતરપિંડી કરવામાં આવી ન હોય તે શરતે, એવો વપરાશનો નિષ્કર્ષાત્મક પુરાવો ગણાઈ પક્ષકારો વચ્ચે બાંયધરીરૂપ રહેશે. ઉપકલમ (૬) ના સુધારા દ્વારા વિદ્યુત નિરીક્ષકને જાણબૂઝીને એ ફરજમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યો છે કે ઉક્ત કાયદેસર સમયગાળાથી આગળ કયા સમયબિંદુથી મીટર કાર્યરત રહેવાનું બંધ થયું હતું તે નક્કી કરવું, જેથી તે સમગ્ર સમયગાળા માટે વિદ્યુત પુરવઠાનો અંદાજ કરવાની જરૂર ન રહે. અમારી દૃષ્ટિએ ઉપકલમ (૬) માં એવો સુધારો માત્ર એટલો જ અર્થ દર્શાવે છે કે કાયદેસર સમયગાળાથી આગળ, મીટર અને અન્ય વિદ્યુત ઉપકરણના યોગ્ય કાર્ય અંગે પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદ થાય ત્યારે, ગ્રાહક પર વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી અંદાજિત રકમ ચૂકવવાની જવાબદારી રહેશે, પરંતુ એવો અંદાજ માત્ર કાયદેસર સમયગાળા સુધી મર્યાદિત રહેશે અને તેનાથી

આગળ નહીં; જ્યારે તે પૂર્વવર્તી અન્ય સમયગાળા માટે ગ્રાહકે વિવાદાસ્પદ મીટરમાં નોંધાયેલ વિદ્યુત વપરાશ મુજબ ચૂકવણી કરવી પડશે, જો ગ્રાહકે છેતરપિંડી ન કરી હોય, કારણ કે એવો પૂર્વવર્તી સમયગાળાનો વિવાદ સુધારા દ્વારા લાવવામાં આવેલી બદલાવથી અનિર્ધારિત જ રહે છે.

૪૯. અમારા મત મુજબ, કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ ૬ માં સુધારો કરીને કરાયેલો એવો વિધાનસભાકીય ફેરફાર એ હેતુથી લાવવામાં આવ્યો છે કે અંદાજ માટે નિર્ધારિત વૈધાનિક અવધિ પૂર્વેની બાકીની તમામ અવધિ અંગે, જ્યાં ઉપભોક્તાએ કોઈ છેતરપિંડી આચરી ન હોય, ત્યાં ઉપભોક્તા દ્વારા વાસ્તવમાં કેટલી વીજળી વપરાઈ તે બાબતે પરવાનાધારક અને ઉપભોક્તા વચ્ચેનો કોઈપણ વિવાદ અંત પામે. આવા વિધાનસભાકીય ફેરફાર માટે યોગ્ય કારણ છે, કારણ કે ચોક્કસપણે કયા સમયબિંદુથી મીટર સાચું રહેવાનું બંધ થયું તે નિર્ધારિત કરવું શક્ય ન પણ હોય. વીજળી અધિનિયમ હેઠળની યોજના સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે સાચું મીટર સ્થાપિત કરવાનું છે અને એવું સાચું મીટર ઉપભોક્તાના પરિસરમાં પરવાનાધારકે જાળવી રાખવાનું છે જેથી વીજળીનો વપરાશ મીટરના વાંચનના આધારે ગણવામાં આવે. આ યોજના એ પણ દર્શાવે છે કે મીટરની સાચી સ્થિતિ અંગે પક્ષકારોમાંથી કોઈ એકનો એકતરફી નિર્ણય, જો બીજો પક્ષ મીટરની સ્થિતિ અંગે વાંધો ઉઠાવે, તો બીજા પક્ષ દ્વારા સ્વીકારવાનો નથી. જ્યારે બંને પક્ષ મીટરને સાચું માનતા ન હોય અને વિવાદ ઉભો થાય, ત્યારે એવો વિવાદ કલમ ૨૬(૬) હેઠળની વૈધાનિક સત્તા, એટલે કે વિદ્યુત નિરીક્ષક,ને સંદર્ભ કરીને ઉકેલવાનો રહે છે. વીજળી અધિનિયમની કલમ

૨૬ હેઠળની સમન્વિત યોજનામાં એવું શક્ય નથી કે મીટરની ખામીપૂર્વક કાર્યરત સ્થિતિ અંગે વિવાદ ઉભો થયો હોવા છતાં, એવો વિવાદ કલમ ૨૬ ની સુધારેલી ઉપકલમ (૬) અનુસાર મર્યાદિત અવધિ માટે વૈધાનિક રીતે ઉકેલાયેલો માનવામાં આવે, પરંતુ તે જથી પૂર્વની અન્ય અવધિ માટે વિવાદ અનિર્ણિત રહે અને પરવાનાધારકનો દાવો પડકાર માટે ખુલ્લો રહે. તેથી, વિદ્યુત નિરીક્ષકે સંદર્ભ સ્વીકારીને માત્ર એટલું નિષ્કર્ષ આપ્યું હોય કે મીટર સાચું રહેવાનું બંધ થયું હતું, એટલાથી જ પરવાનાધારકને એવો દાવો કરવાની ન્યાયસંગતતા મળતી નથી કે નિશ્ચિત મીટર કોઈ ચોક્કસ સમયબિંદુથી સાચું રહેવાનું બંધ થયું હતું, જ્યારે પરવાનાધારકે, ખામીયુક્ત મીટરની મરામત અથવા દુરસ્તી કરીને અને જરૂરી હોય તો તેને બદલીને સાચું મીટર જાળવી રાખવાની પોતાની વૈધાનિક ફરજ હોવા છતાં, યોગ્ય પગલા લેવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય. શ્રી સેન તથા વિદ્વાન સોલિસિટર જનરલે, તેમની ન્યાયપૂર્ણતા દર્શાવતા, એવી રજૂઆત કરી છે કે જે વૈધાનિક અવધિ માટે વિદ્યુત નિરીક્ષકે વીજળીના વપરાશનો અંદાજ બાંધીને તેને વૈધાનિક અંતિમતા આપવાની હોય છે, તે અવધિથી પરની અગાઉની અવધિ માટે પરવાનાધારક સુધારેલ દાવો ઉઠાવવામાંથી અટકાવવામાં આવ્યો નથી, પરંતુ એવો દાવો ઉપલોક્તા દ્વારા પડકારવા માટે ખુલ્લો રહેશે. અમારા મત મુજબ, કલમ ૨૬ ની ઉપકલમ (૬) માં કરાયેલા સુધારાથી વિધાનમંડળે પરવાનાધારક અને ઉપલોક્તા વચ્ચેના એવા વિવાદનો અંત લાવવાનો આશય રાખ્યો છે અને એવી જોગવાઈ કરીને કે મીટરની કાર્યપ્રણાલી અંગે વિવાદના કિસ્સામાં વૈધાનિક અંદાજની અવધિથી પરની અવધિ માટે મીટરનું વાંચન

અંતિમ ગણાશે, અંદાજ માટે નિર્ધારિત વૈધાનિક અવધિ પૂર્વેની કોઈપણ અવધિ સંબંધિત વિવાદને શમાવ્યો છે.

૫૦. જેમ કે આ પૈકીની કોઈપણ અપીલમાં સંબંધિત ગ્રાહકે છેતરપિંડી આચરી હોવાનો અથવા ગ્રાહકને વીજળીના પુરવઠાનું નોંધણીકરણ કરવા માટે અપાયેલ મીટર અથવા અન્ય વીજ ઉપકરણ સાથે ચેડાં કર્યા હોવાનો કોઈ આક્ષેપ નથી, તેથી ગ્રાહક અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળના મૂલ્યાંકનના કાયદેસર સમયગાળાથી પૂર્વના સમગ્ર સમયગાળા માટે મીટર/ચેક મીટરમાં વપરાશિત અથવા પુરવઠા થયેલી વીજળીની નોંધની સચોટતા અંગેના કાયદેસર સંરક્ષણનો હકદાર રહેશે અને તે ગ્રાહકે જેટલી માત્રાની વીજળી વાપરી છે તેના અંગેનો નિષ્કર્ષાત્મક પુરાવો ગણાશે, કારણ કે સ્વીકાર્ય રીતે ગ્રાહકના પરિસરમાં સ્થાપિત મીટર અને ચેક મીટરની યોગ્ય કાર્યક્ષમતા અંગે વિવાદ છે.”

૧૫. લેક્સ (ઇન્ડિયા) (પી) લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ૮ અને ૧૩ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

૮. કલમ ૨૬(૬) હેઠળ જે બાબતનો અવલોકન કરવામાં આવ્યો છે તે ચાલતું મીટર છે, પરંતુ જેમાં કોઈ તકનીકી ખામીના કારણે પૂરવઠો કરાયેલ ઊર્જાની માત્રા અથવા પૂરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રા નિર્ધારિત ભૂલ મર્યાદાથી વધુ અથવા ઓછી રીતે નોંધાય છે. તે એવા મીટરનો અવલોકન કરે છે જે ધીમું અથવા ઝડપી ચાલતું હોય અને પરિણામે પૂરવઠો કરાયેલ ઊર્જાની યોગ્ય માત્રા નોંધતું ન હોય. આવા નિષ્કર્ષે પહોંચવા માટે એક વધારાનું કારણ પણ છે. કલમ ૨૬(૬) વિદ્યુત

નિરીક્ષકને એ સત્તા આપે છે કે તે ગ્રાહકને પૂરવઠો કરાયેલ ઊર્જાની માત્રા અથવા પૂરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રાનો એવો સમયગાળા માટે અંદાજ કરે, જે છ મહિનાથી વધુ ન હોય, દરમિયાન, જ્યારે આવા નિરીક્ષકના મત મુજબ મીટર યોગ્ય ન રહ્યું હોય. જ્યાં મીટર ધીમું અથવા ઝડપી ચાલતું હોય ત્યાં પૂરવઠાની નોંધણીમાં થયેલી ભૂલનો દરજ્જો અથવા ટકાવારી, તે વધારાની હોય કે ઘટાડાની, નક્કી કરીને વિદ્યુત નિરીક્ષક માટે ગ્રાહકને પૂરવઠો કરાયેલ ઊર્જાની માત્રાનો અંદાજ કરવો શક્ય બને છે. જોકે, જ્યાં મીટર બની ગયું હોય અથવા સંપૂર્ણપણે નિષ્ક્રિય હોય, ત્યાં આવી ક્વાયટ કરવી કોઈ રીતે શક્ય નથી. તેથી, જ્યાં કોઈપણ કારણસર મીટર સંપૂર્ણપણે નિષ્ક્રિય બની ગયું હોય એવા કેસમાં કલમ ૨૬(૬)નો કોઈ ઉપયોગ થઈ શકતો નથી.

૧૩. જે અવધિ માટે અપીલકર્તા મુજબ મીટર યોગ્ય ન હતું, તે બાબતમાં કોઈપણ પક્ષકારએ વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ વિવાદ મોકલ્યો નથી. અપીલકર્તા દ્વારા મીટર યોગ્ય ન રહ્યું હોવાનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં, તેની રીડિંગો નિયમિત રીતે નોંધવામાં આવતી રહી, બિલો ઉભા કરવામાં આવ્યા અને ઉપભોક્તા-સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા તેની ચુકવણી પણ કરવામાં આવી. કલમ ૨૬(૬) મુજબ, આ રીડિંગો અપીલકર્તા અને સામાવાળા નં. ૧ બન્નેને બાંધકામી રહેશે. કોઈપણ તબક્કે અપીલકર્તાનો એવો કેસ કદી રહ્યો નથી કે ઉપભોક્તા-સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા કોઈ કપટ કરવામાં આવ્યું હોવાને કારણે અથવા કોઈ ઉપાય કે ચુકિત અપનાવવામાં આવી હોવાને કારણે મીટર બિનકાર્યક્ષમ બની ગયું હતું અને તેથી તે વીજ વપરાશનો યોગ્ય હિસાબ નોંધતું ન હતું, અથવા મીટરની

બોડી સીલ તૂટેલી કે ચેડાં કરેલી હાલતમાં મળી આવી હતી. સામાવાળા નં. ૧ અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી માંગણીઓને સ્વીકારી રહ્યો હતો અને તેનું પાલન પણ કરતો હતો, અને તેથી સામાવાળા નં. ૧એ વિવાદ ઊભો કરી વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા નિર્ધારણ માટે સંદર્ભ માગવો જોઈએ એવી અપેક્ષા રાખી શકાય નહીં. તેથી, અપીલકર્તા અગાઉના વર્ષની સરેરાશ વપરાશના આધારે એવી અવધિ માટે માંગણીમાં સુધારો કરી શક્યો હોત નહીં. સામાવાળા નં. ૧ પાસેથી વસૂલાત કરવા અપીલકર્તાનો અધિકાર નકારવામાં આવવો જોઈએ તે માટે વધુ એક કારણ પણ છે. કલમ ૨૬ની ઉપકલમ (૪) સાથે જોડાયેલા પરંતુક મુજબ, ઉપકલમ (૬) માં વર્ણવાયેલા સ્વરૂપનો મતભેદ અથવા વિવાદ ઊભો થયો હોય તેવા કોઈપણ મીટરને, બાબતનું વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા નિર્ધારણ ન થાય ત્યાં સુધી, પરવાનાધારક ઉતારી શકતો નથી કે દૂર કરી શકતો નથી. તેનું હેતુ પુરાવાનું સંરક્ષણ કરવાનું છે. મીટર અયોગ્ય હતું કે નહીં અને જો હતું તો ભૂલની હદ કેટલી હતી તે જાણવા વૈજ્ઞાનિક તપાસ પદ્ધતિ અપનાવી વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા વિવાદનો તાત્કાલિક નિકાલ કરવામાં આવવો જોઈએ. હાલના કેસમાં, અયોગ્ય કહેવાતા મીટરો અપીલકર્તા દ્વારા દૂર કરીને બદલવામાં આવ્યા છે. સ્વીકાર્ય રીતે, કોઈ વિવાદ ઊભો કરવામાં આવ્યો નહોતો અને વિદ્યુત નિરીક્ષકને મોકલવામાં આવ્યો નહોતો. મીટર પોતે જ જે અતિમહત્વનો પુરાવો હતો, તે અપીલકર્તાએ અયોગ્ય મીટર દૂર કરવાની ક્રિયા દ્વારા નષ્ટ કરી દીધો છે. અપીલકર્તાને પોતાની જ ક્રિયા અને ચૂકનો લાભ લેવા દેવામાં આવી શકે નહીં –

એટલે કે મીટર દૂર કરવાની ક્રિયા અને વિદ્યુત નિરીક્ષકને સંદર્ભ ન મોકલવાની ચૂક.”

૧૬. જ્યારે અરજદારની વિદ્યુત સ્થાપનાની તારીખ ૭.૨.૨૦૦૦ના રોજ તપાસ કરવામાં આવી, ત્યારે છેતરપિંડીનો કે મીટર સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા હોવાનો કોઈ આક્ષેપ નહોતો, અને તેવો કોઈ ઉલ્લેખ પણ હકીકતમાં પાનું ૭૧ પરની તારીખ ૭.૨.૨૦૦૦ની તપાસ પત્રકમાં નોંધાયેલો મળતો નથી. જે નોંધાયેલું છે તે એટલું કે અક્યુ ટેસ્ટના પરિણામ મુજબ મીટર ૧૨.૮૩% જેટલું ધીમું ચાલતું હોવાનું જણાયું હતું. અક્યુ ટેસ્ટના પરિણામની નીચે એવો ઉલ્લેખ છે કે ઉપર દર્શાવેલી હદ સુધી દર્શાવાયેલ ધીમાપણાને કારણે બોર્ડના નિયમો અનુસાર પૂરક બિલ બહાર પાડવું. ત્યારબાદ, આશરે સાત મહિનાના ગાળા પછી, જ્યારે મીટરને નવા સ્ટેટિક મીટરથી બદલી મૂકવામાં આવ્યું, ત્યારે રોજકામમાં એવી નોંધાયેલું હોવાનું જોવા મળે છે કે એમ.એમ.બી. પરની સીલ નં. ૧૦૪૫૭૨૨, મીટર ટર્મિનલ કવર પરની સીલ નં. એ-૦૩૯૨૦૪ અને ટી.ટી.બી. પરની સીલ નં. ૨એ૯૨૬૯૪ દૂર કરવામાં આવી હતી, જોકે કોઈપણ સીલ સાથે ચેડાં કરાયા હોવા અંગે કોઈ ઉલ્લેખ નથી. આ બદલાયેલ મીટરને પ્રયોગશાળામાં તપાસ માટે આશરે ત્રણ વર્ષ અને નવ મહિના સુધી મોકલવામાં આવ્યું નહોતું. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, અરજદારને મીટર ધીમું ચાલવા બાબતે પહેલેથી જ પૂરક બિલ આપવામાં આવ્યું હતું. જો કે, મીટર સાચું હતું કે નહોતું તે બાબતે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ કોઈપણ પક્ષે વિવાદ વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલ્યો નહોતો, તેમ છતાં મીટર સાથે હેરફેર કે ચેડાં કરવાના અથવા મીટર પરની

સીલોમાં ચેડાં કરવાના સંબંધમાં અરજદારે છેતરપિંડી કરી હોવાનો કોઈ આક્ષેપ નહોતો, અને તારીખ ૭.૨.૨૦૦૦ની તપાસ પત્રક તથા તારીખ ૮.૯.૨૦૦૦ના રોજકામમાં પણ મીટરની સીલોમાં ચેડાં થયાનો સંકેત મળતો નહોતો. આવી હકીકતોની પરિસ્થિતિમાં, મીટરને પ્રયોગશાળામાં તપાસ માટે મોકલવું મંજૂરપાત્ર નહોતું, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે અરજદાર પાસેથી મીટર ધીમું ચાલવા બદલ રૂપિયા ૧,૧૧,૨૮૩.૬૯ પૈસાની રકમનું બિલ ભરાવવામાં આવ્યું હતું. સામાવાળાઓ માટે ઉપલબ્ધ એકમાત્ર ઉપાય એ હતો કે મીટર ધીમું ચાલતું જણાય ત્યાર પછી અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ મીટરને તપાસ માટે વિદ્યુત નિરીક્ષક સમક્ષ મોકલે. એમ કરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, પ્રયોગશાળાની તપાસમાં જમણી બાજુની મીટર બોડીની સીલોમાં ચેડાં થયાનું તથા તે નકલી હોવાનું સૂચવાયું હોય તો પણ, અરજદારને ઊર્જા ચોરી માટે પૂરક બિલ આપવામાં આવી શક્યું ન હોત.

૧૭. જે.એમ.ડી. એલોચ્ઠ લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, જેના પર સુશ્રી ભાયા દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, એવું નિર્ધારિત થયું હતું કે સી.ટી./પી.ટી. ટર્મિનલ બોક્સ પરની સીલ સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા હતા અને બાહ્ય ઉપકરણોનો આશ્રય લઈને મીટરની સ્વાભાવિક કાર્યપદ્ધતિ ઉપર અસર કરવામાં આવી હતી. આવી હકીકતી પરિસ્થિતિમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે આવા પ્રકારનો વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ વિદ્યુત નિરીક્ષકને સોંપી શકાય તેમ નથી. આ ચુકાદો વર્તમાન કેસની હકીકતો પર લાગુ પડશે નહીં.

૧૮. હિમસન નિટિંગ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં, જેનો આશરો સુશ્રી ભાયાએ લીધો છે, વિદ્યુત સ્થાપનાના નિરીક્ષણ દરમિયાન ચકાસણી દળ દ્વારા એવું જાણવા મળ્યું હતું કે મીટર ૪૭.૫૧% જેટલું ધીમું ચાલતું હતું અને ગ્રાહકને છેલ્લા છ મહિનાનું પૂરક બિલ આપવામાં આવ્યું હતું. ગ્રાહકે આવા બિલને આ આધારે પડકાર્યું હતું કે વીજળી બોર્ડને એવું બિલ આપવાનો કોઈ અધિકાર નહોતો, કારણ કે મીટરને ખામીયુક્ત મીટર માનવાનું હતું અને અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ ઇલેક્ટ્રિકલ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા મીટરનું નિરીક્ષણ ન થાય ત્યાં સુધી ગ્રાહકને બિલ આપી શકાય તેમ નહોતું. આવી હકીકતી પરિસ્થિતિમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે બોર્ડનો એવો કોઈ કેસ નહોતો કે મીટર ખામીયુક્ત હતું. મીટર ખામીયુક્ત હતું એવો વિવાદ તો ગ્રાહકે જ ઉઠાવ્યો હતો. જો ગ્રાહકને આવી કોઈ ફરિયાદ હતી, તો તે જ સમયે અને ત્યાં જ તે રજૂ થવી જોઈએ હતી અને ગ્રાહકે ઇલેક્ટ્રિકલ ઇન્સ્પેક્ટર પાસેથી મીટરની તપાસ કરાવવા વિનંતી કરવી જોઈએ હતી. અદાલતે એવું ઠરાવ્યું છે કે જો બોર્ડ, ઇલેક્ટ્રિકલ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા મૂળ મીટરની તપાસ કરાવ્યા વિના, મીટર ખામીયુક્ત હતું એવા આધાર પર ગ્રાહકની સંમતિ વગર મીટર બદલી નાખે, તો બોર્ડ પૂરક બિલ ઉઠાવી શકતું નથી. તેથી, તે ઊર્જાની કોઈ ચોરી, કપટ અથવા અનધિકૃત રીતે ઊર્જા ઉપાડી લેવાની કોઈ કૃત્ય, અથવા મીટર સાથે ચેડાં કે ગેરરીતિ કરવાની બાબતનો મામલો નહોતો. એકમાત્ર પડકાર એવો હતો કે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૬) હેઠળ ઇલેક્ટ્રિકલ ઇન્સ્પેક્ટરને સંદર્ભિત કર્યા વિના, નિરીક્ષણ દરમિયાન મીટર ધીમું ચાલતું હોવાનું જણાતા ગ્રાહકને બિલ

આપવાની કાર્યવાહી સામે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. તેથી, આ ચુકાદો સામાવાળાઓને કોઈ મદદરૂપ થવાનો નથી.

૧૯. એમ/એસ. બાબા બૈજનાથ રોલર એન્ડ ફ્લોર મિલ પ્રા. લિ. (સુપ્રા) ના મામલામાં, નિરીક્ષણ દરમિયાન એવું જણાયું હતું કે એચટી મીટર, ટીપી બોક્સ, આંતરિક દરવાજો અને મીટર ટર્મિનલના ક્વિક સીલ્સ, પ્લાસ્ટિક સીલ્સ અને કાગળના સીલ્સ સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા હતા. બી-ફેઝ પીટી વાયર કપાયેલો મળ્યો હતો અને તેથી મીટરને બી-ફેઝ પોટેન્શિયલ પ્રાપ્ત થતો ન હતો. આવી હકીકતો અને પરિસ્થિતિમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિષદ ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

૧૧. અમે આ કેસમાં રહેલા તથ્યોનો અવલોકન કર્યો છે. અમે ૧૯૧૦ના અધિનિયમની કલમો પણ વિચારણા હેઠળ લીધી છે અને અમને એવું પ્રતીત થાય છે કે કલમ ૨૬ માત્ર ત્યારે જ સંબંધિત બને છે જ્યારે મીટરની સાચાશ અંગે કોઈ મતભેદ હોય અથવા કોઈ વિવાદ ઊભો થાય; તેવી સ્થિતિમાં, કોઈપણ પક્ષ દ્વારા અરજી કરવામાં આવે ત્યારે, તે બાબતનો નિર્ણય વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા કરવામાં આવવો જોઈએ અને નિરીક્ષકના મતે જો એવું જણાય કે મીટર ખામીયુક્ત છે, તો નિરીક્ષક ગ્રાહકને પૂરી પાડવામાં આવેલી ઊર્જાની માત્રા અથવા પૂરવઠામાં રહેલી વિદ્યુત માત્રાનો એવો સમયગાળો, જે છ મહિનાથી વધુ ન હોય, તે માટે અંદાજ કરશે; પરંતુ જો મીટર સાથે ચેડાં કરવામાં છેતરપિંડીનો પ્રશ્ન હોય, તો તેવી સ્થિતિમાં તેવા મામલામાં ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૨૬ની લાગુ પડવાની કોઈ જ ચર્ચા રહેતી નથી. વર્તમાન મામલામાં, અમે સામાવાળા

તરફેથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને પૂછ્યું હતું કે કલમ ૨૬(૬) અનુસાર, ખામીયુક્ત મીટરના આધારે મીટરની તપાસ વિદ્યુત નિરીક્ષક દ્વારા કરાવવા માટે સામાવાળાએ ક્યારેય માંગણી કરી હતી કે અરજી કરી હતી કે નહીં. તેનો જવાબ નકારાત્મક હતો. તેથી, તે દર્શાવે છે કે પ્રશ્નાધીન મીટરની તપાસની આવશ્યકતા પૂરી કરવા માટે ઉક્ત જોગવાઈ મુજબ કલમ ૨૬(૬)ના આવશ્યક તત્વોનું પાલન સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવ્યું નહોતું.

૨૦. ઉપરોક્ત કેસના તથ્યોમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે અધિનિયમની કલમ ૨૬ની લાગુપડતાનો કોઈ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નહોતો. વર્તમાન મામલો એવો નથી કે જેમાં અરજદારની વિદ્યુત સ્થાપનાના નિરીક્ષણ દરમિયાન મીટર, સીલ વગેરે સાથે કોઈ ચેડાં થયેલા જણાયા હોય, તેમજ અરજદારે પુરવઠા અપાયેલ વીજળીના વપરાશનું યોગ્ય નોંધાણું મીટર ન કરે તે માટે કોઈ કપટ અથવા હેરફેર કરી હોવાનો આક્ષેપ પણ નથી. તેથી, આ ચુકાદો પણ સામાવાળાઓને કોઈ મદદરૂપ થશે નહીં.

૨૧. સુશ્રી ભાયા દ્વારા આધારરૂપ ગણાવવામાં આવેલ બહુમા પોલીટેક્સ લિ. (ઉપરોક્ત) મામલાનો નિર્ણય ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ વડી અદાલત દ્વારા અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ સંબંધિત છે, જ્યાં હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો સંકળાયેલા હોવાનું જણાય છે. કારણ કે તે કેસની હકીકતોમાં અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ કર્યો હતો કે હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરવો શક્ય ન હતો, તેથી અદાલતે તે કેસના અરજદારને અપીલના ઉપાય તરફ દોર્યો હતો. ઉક્ત કેસમાં અદાલત સમક્ષ એવો પ્રશ્ન વિચારાધીન ન હતો કે છેતરપિંડી અથવા

મીટર સાથે ચેડાં કર્યાના આક્ષેપના અભાવે, જ્યારે મીટર ધીમું ચાલતું હોવાના આધાર પર ગ્રાહકને બિલ આપવામાં આવ્યું હોય, ત્યારે મીટરને પ્રયોગશાળાની તપાસ માટે મોકલી શકાય કે નહીં અને ત્યારબાદ પ્રયોગશાળાની તપાસ અહેવાલના આધારે ઊર્જાની ચોરી બાબતે ગ્રાહકને પૂરક બિલ આપી શકાય કે નહીં. ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ દરેક કેસની હકીકતો પર આધારિત હોય છે. ઉલ્લેખિત નિર્ણય હાલના કેસની હકીકતો પર લાગુ પડશે નહીં.

૨૨. તેમ છતાં, આ અદાલતે વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરીના મુદ્દા અંગે અપીલ સમિતિના આદેશની પણ તપાસ કરી છે. અદાલતને જણાય છે કે અપીલ સમિતિએ અવલોકન કર્યું છે કે એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.સી. સીલ, ટી.ટી.બી.સી. સાથે છેડછાડ થયેલી મળી નથી, પરંતુ યોગ્ય હાલતમાં છે (“ફાઉન્ડ ઓકે” એમ અપીલ સમિતિએ અવલોકિત કર્યું છે). અદાલતને તા. ૭.૨.૨૦૦૦ ની નિરીક્ષણ-પત્રકમાંથી અને તા. ૮.૯.૨૦૦૦ ના રોજ કરવામાં આવેલ રોજકામમાંથી જણાય છે કે એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.સી. સીલ અને ટી.ટી.બી.સી. યોગ્ય હાલતમાં મળી આવ્યા હતા. તેમ છતાં, ત્રણ વર્ષ અને નવ મહિનાના ગાળાને અનુસરીને કરવામાં આવેલ પ્રયોગશાળા પરીક્ષણના નિરીક્ષણ અહેવાલમાં એવો દાખલો કરવામાં આવ્યો છે કે એ/૦ ૧૧૦૩૬ અને એ/૨ ૧૦૩૪૪ એવા બે સીલ સાથે છેડછાડ કરવામાં આવેલ અને નક્કી મળી આવ્યા હતા. અહેવાલમાં વધુમાં એવું અવલોકિત કરવામાં આવ્યું છે કે મીટરના જમણા બાજુના સીલિંગ સ્ક્રૂ ખોલ્યા પછી, મીટરના જમણા બાજુના લીડ (ઉપરના

આવરણ) ને ૬૦ ડિગ્રી સુધી ઊંચકવું શક્ય હતું અને કે.વી.એચ. તથા કે.વી.એ.એચ. ની નામફલક ઉપર ઘસારા ના નિશાન મળી આવ્યા હતા. વધુમાં એવો પણ દાખલો કરવામાં આવ્યો છે કે મીટરમાંથી કોઈ વિદેશી પદાર્થ મળ્યો નહોતો. આંતરિક વાયરિંગ કાઉન્ટર, પોટ બેરિંગ સી.સી., પી.સી., ટર્મિનલ બ્લોક, આ બધું યોગ્ય હાલતમાં મળ્યું હતું. આવી તપાસના આધારે અરજદારે ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું છે. જોકે અદાલતને આવા વિષયો અંગે વિશેષ નિપુણતા નથી, તેમ છતાં જો એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.સી. સીલ અને ટી.ટી.બી.સી. સીલ સાથે છેડછાડ થયેલી મળી ન હતી, તો એમ.એમ.બી.માં મૂકવામાં આવેલ મીટર સુધી પહોંચવું કેવી રીતે શક્ય બન્યું તે અવગણવામાં આવી શકે તેમ નથી. આ તબક્કે આ હકીકત નજરચૂકી જઈ શકે નહીં કે જ્યારે તા. ૮.૯.૨૦૦૦ ના રોજ મીટર બદલવામાં આવ્યું હતું, ત્યારે રોજકામમાં નોંધ્યા મુજબ, એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.સી. સીલ અને ટી.ટી.બી.સી. સીલ દૂર કર્યા પછી મીટર બહાર કાઢવામાં આવ્યું હતું. જો મીટર બહાર કાઢવા માટે ઉપરોક્ત સીલ અધિકારીઓ દ્વારા પણ દૂર કરવી આવશ્યક હતી અને રોજકામમાં મીટર સાથે છેડછાડ વિશે કશું ઉલ્લેખિત નથી, તો અરજદારે ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનું ઠેરવવા માટે અપીલ સમિતિએ પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલ ઉપર આધાર રાખવો યોગ્ય ગણાય કે કેમ તે પ્રશ્ન ઉદ્ભવે છે. અદાલતના મતે, પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલમાં બે સીલ સાથે છેડછાડ થયેલી અને નક્કી મળી આવી હોવા તથા મીટરનું ઉપરનું આવરણ ૬૦ ડિગ્રી સુધી સહેલાઈથી ઊંચકવું શક્ય હોવા અંગે કરાયેલ અવલોકનોને, નોંધપાત્ર રીતે

રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.સી. સીલ અને ટી.ટી.બી.સી. સીલ અખંડિત અને યોગ્ય હાલતમાં હોવાના દઢ પુરાવા સામે, અરજદારે ઊર્જની ચોરી કરી હતી એવું ઠરાવવાનો આધાર બનાવી શકાય તેમ નહોતો. તેથી, નોંધ ઉપર રહેલી સામગ્રીમાંથી પ્રસ્ક્રુટ થતી પ્રકરણની હકીકતોમાં, અરજદારે ઊર્જની ચોરી કરી હોવાનું અપીલ સમિતિએ નોંધેલું નિષ્કર્ષ ટકી શકતું નથી. મીટર ધીમું ચાલતું હોવાનું જાણવા મળ્યા બાદ વિદ્યુત નિરીક્ષકને સંદર્ભ કર્યા વિના મીટરને પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ માટે મોકલવાની સામાવાળાઓની બિનઅધિકૃત કાર્યવાહી અંગે આ અદાલતે જે નિષ્કર્ષ હાંસલ કર્યો છે તેનાથી પર, અદાલતનો એવો પણ મત છે કે સામાવાળાઓને ઊર્જની ચોરી બાબતે અરજદારને પૂરક બિલ જારી કરવાની સત્તા નહોતી. આ પરિસ્થિતિઓમાં, અરજી મંજૂર કરવી આવશ્યક બને છે અને અપીલ સમિતિ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ તથા ઊર્જની ચોરી બાબતે અરજદારને જારી કરાયેલ પૂરક બિલ રદ કરવા આવશ્યક બને છે. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૪૦૭૬/૨૦૦૬ માં દલીલો અને નિષ્કર્ષ

૨૩. અરજદાર તરફથી શ્રી બી.પી. ગુપ્તા માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે એચ.ટી. (હાઈ ટેન્શન) ગ્રાહક માટે જી-૭ કાર્ડ જાળવવું આવશ્યક છે. અરજદાર દ્વારા જાળવવામાં આવેલ જી-૭ કાર્ડ પર અધિકારીના હસ્તાક્ષર હોવા છતાં, એમ.એમ.બી. અને ટી.ટી.બી. પરના સીલ સાથે છેડછાડ થયેલી હતી એવું ક્યાંય નોંધાયું નથી. શ્રી સાવજાણીએ રજૂ કર્યું કે તા. ૯.૨.૨૦૦૦ના રોજ તૈયાર કરાયેલા રોજકામમાં પણ કોઈ સીલ સાથે છેડછાડ થયાનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી. શ્રી સાવજાણીએ આગળ રજૂ કર્યું કે ફૂત્રિમ તત્વનું

અસ્તિત્વ પણ રોજકામ બનાવવામા આવ્યું ત્યારે તથા પ્રયોગશાળાની તપાસ દરમિયાન પણ જણાયું નહોતું. શ્રી સાવજાણીએ રજૂ કર્યું કે ફક્ત આ અનુમાનના આધારે કે એમ.એમ.બી., ટી.સી. અને ટી.ટી.બી. પરના સીલ સાથે અરજદારે છેડછાડ કરી હશે, જ્યારે અરજદારે સ્પષ્ટપણે એવો વાંધો ઉઠાવ્યો હતો કે બોર્ડના અધિકારીઓએ જ સીલ સાથે છેડછાડ કરી હોઈ શકે, તે છતાં અરજદારે ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો. શ્રી સાવજાણીએ રજૂ કર્યું કે અરજદારે અપીલ સમિતિ સમક્ષ વિનંતી કરી હતી કે બોર્ડના તા. ૨૭.૩.૧૯૮૬ના પરિપત્ર મુજબ અરજદાર દ્વારા છેડછાડ કરાયેલ હોવાનું આક્ષેપિત સીલ અપીલ સમિતિ પોતે જ તપાસી શકે તે માટે તે સીલ ભૌતિક ચકાસણી માટે મંગાવવામાં આવે અને અરજદારને ચકાસણી અધિકારીની સાક્ષી તરીકે પૂછપરછ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે. પરંતુ અપીલ સમિતિએ માત્ર આ આધાર પર આવી વિનંતી નામંજૂર કરી દીધી કે તે અર્ધ-ન્યાયિક સત્તાધિકાર છે અને કોઈ વ્યક્તિને સાક્ષી તરીકે બોલાવવાની, અથવા સીલ કે મીટર વગેરેની ચકાસણી કરવાની આવશ્યકતા નથી. શ્રી સાવજાણીએ રજૂ કર્યું કે અપીલ સમિતિએ પુરાવા અધિનિયમની જોગવાઈઓનું કડક પાલન કરવું આવશ્યક ન હોવા છતાં, તપાસ પછી બોર્ડ દ્વારા સચવાયેલા સીલની સ્થિતિની ચકાસણી કરવી જરૂરી હતી ત્યારે તે માટે સીલ મંગાવી તેની ચકાસણી કરાવવી અને અરજદારને ચકાસણી અધિકારીને સાક્ષી તરીકે પૂછપરછ કરવાની પરવાનગી આપવી તેના માટે ફરજિયાત હતું, જેથી એ જાણી શકાય કે સીલ સાથે થયેલી આક્ષેપિત છેડછાડ માટે અરજદારને જવાબદાર ગણાવી શકાય કે નહીં.

૨૪. ઉપરોક્ત દલીલોની સામે, સામાવાળાઓ તરફથી હાજર થયેલ વિદ્વાન વકીલ શ્રીમતી લિલુ કે. ભાયા એ રજૂ કર્યું કે ૭-૭ કાર્ડ હંમેશા ગ્રાહક દ્વારા જાળવવાનું હોય છે અને ઉક્ત કાર્ડમાં દર્શાવેલ સીલની સ્થિતિનું પાલન ન થવું, સીલ સાથે છેડછાડ કરવામાં આવી ન હતી એવી દલીલ ઉપસ્થિત કરવા માટે આધાર બની શકતું નથી. શ્રીમતી ભાયા એ રજૂ કર્યું કે એમ.એમ.બી. તથા અન્ય સીલની તપાસ અરજદારના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં કરવામાં આવી હતી, અને પ્રયોગશાળાના પરીક્ષણ અહેવાલ અનુસાર, ટી.ટી.બી.માંથી આવતા કેબલમાં કાળા ડાઘો જોવા મળ્યા હતા, તેમજ સી.ટી.પી.ટી., ટર્મિનલ કવર અને એમ.એમ.બી.ના મુખ્ય દરવાજા પરના સીલ ઉપર ખરોચો જોવા મળ્યા હતા. આવી તપાસનો અહેવાલ અરજદારના પ્રતિનિધિ દ્વારા કોઈપણ વિરોધ વિના સહી કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રીમતી ભાયા એ રજૂ કર્યું કે પ્રયોગશાળાના આવા પરીક્ષણ અહેવાલને ધ્યાનમાં લેતા, અપિલીય સમિતિએ અરજદારને તપાસ અધિકારીને સાક્ષી તરીકે પૂછપરછ કરવા દેવાની જરૂર નહોતી અને સીલને ભૌતિક ચકાસણી માટે મંગાવવાની પણ આવશ્યકતા નહોતી. શ્રીમતી ભાયા એ રજૂ કર્યું કે કેસની હકીકતોમાં, અરજદાર દ્વારા આધારિત પરિપત્ર લાગુ પડતો નહોતો અને તેથી અપિલીય સમિતિએ અરજદાર દ્વારા કરવામા આવેલી વિનંતી યોગ્ય રીતે નામંજૂર કરી હતી. શ્રીમતી ભાયા એ રજૂ કર્યું કે અપિલીય સમિતિએ પોતાની સમક્ષ ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે ઊર્જચોરી અંગેનો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો હોવાથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી

વખતે આ અદાલત અપિલીય સમિતિના નિર્ણય ઉપર અપીલરૂપે બેસવાનું પસંદ નહીં કરે.

૨૫. સુશ્રી ભાયા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું કે તપાસના દિવસે, મીટર વપરાશનો ડેટા દર્શાવી રહ્યું નહોતું તેમ જાણવા મળતા, તેને પ્રયોગશાળામાં તપાસ માટે દૂર કરવામાં આવ્યું હતું અને તે બાબત સ્પષ્ટ રીતે નોંધવામાં આવી છે કે એમ.એમ.બી. વગેરે ધરાવતી તમામ સીલ તપાસ માટે વિધિવત રીતે પેક કરવામાં આવી હતી અને આવી એમ.એમ.બી. તથા અન્ય સીલ અરજદારના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં તપાસવામાં અને નિરીક્ષણ કરવામાં આવી હતી. સુશ્રી ભાયા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું કે પરિસ્થિતિના આ દષ્ટિકોણે, બોર્ડના અધિકારીઓએ સીલ સાથે છેડછાડ કરી હોવાનો આક્ષેપ કરવામાં અરજદાર યોગ્ય ન હતો. તેથી તેમણે અરજિ ફગાવી દેવા વિનંતી કરી હતી.

૨૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા બાદ એવું જણાય છે કે અરજીકર્તાની વિદ્યુત સ્થાપનાની તારીખ ૧.૯.૨૦૦૧ના રોજ તપાસ કરવામાં આવી ત્યારે મીટર વપરાશના આંકડા દર્શાવતું ન હોવાનું જણાયું હતું અને તેથી, અનુસૂચિ-એફ ખાતે તા. ૧.૯.૨૦૦૧ના રોજકામમાં દર્શાવ્યા મુજબ પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણના હેતુસર મીટર સાથે એમ.એમ.બી. અને સીલ્સ દૂર કરીને જે હાલતમાં હતા તે હાલતમાં જ પેક કરવામાં આવ્યા હતા.

૨૭. અરજીકર્તાના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં પ્રયોગશાળામાં પરીક્ષણ દરમિયાન, મીટર તથા સીલ સાથેનો એમ.એમ.બી. જ્યારે તે પેક કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે જે સ્થિતિમાં હતો તે જ સ્થિતિમાં મળ્યો હતો અને ત્યારબાદ, અરજીકર્તાના

પ્રતિનિધિની હાજરીમાં તેની પ્રયોગશાળામાં તપાસ/ પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. પાનું ૬૯ પરના તા. ૯.૨.૨૦૦૫ ના પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ અહેવાલમાં નોંધ્યા મુજબ, સી.ટી.પી.ટી. કવર, મીટર ટર્મિનલ કવર, એમ.એમ.બી.ના મુખ્ય દરવાજા પરની સીલ, પોર્ટ તથા એમ.ડી. સીલ સાથે છેડછાડ કરવામાં આવી હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.

૨૮. જે પરિપત્ર પર આધાર મુકવામાં આવ્યો છે તે પરિશિષ્ટ-૧ ખાતે તા. ૨૭.૩.૧૯૮૬નો છે, જેમાં પ્રયોગશાળા દ્વારા ચેડાં કરાયેલ/ નકલી મીટર સીલને જાળવી રાખવાની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. પરિપત્રમાં એવો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે જ્યારે મામલો અપીલીય સમિતિ સમક્ષ વિચારણા માટે આવે ત્યારે પેટા વિભાગ ચેડાં કરાયેલ/ નકલી સીલને અપીલીય સમિતિ સમક્ષ મોકલવાની વ્યવસ્થા કરશે. આ પરિપત્રના આધારે, જે સીલ સાથે ચેડાં થયાનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો તે સીલ મંગાવવાની વિનંતી અપીલીય સમિતિ સમક્ષ કરવામાં આવી હતી.

૨૯. અપીલી સમિતિએ અરજદારની વિનંતી એ આધાર પર સ્વીકારી નહોતી કે તે અર્ધ-ન્યાયિક મંચ છે અને નિયમો તથા પ્રચલિત પ્રથા મુજબ કોઈપણ વ્યક્તિને સાક્ષી તરીકે બોલાવવું અથવા સીલ્સ કે મીટર વગેરેની ચકાસણી કરવી આવશ્યક નથી.

૩૦. નોંધવું આવશ્યક છે કે ઉક્ત પરિપત્રમાં ક્યાંય એવું નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું નથી કે દરેક એવા મામલામાં, જેમાં સીલ સાથે છેડછાડ કરવાનો આક્ષેપ હોય, ત્યાં અપીલ સમિતિએ સીલ અથવા મીટર વગેરેની ચકાસણી કરવી જ

જરૂરી છે. છેડછાડ કરાયેલ/ નકલી સીલ જાળવી રાખવાનો હેતુ એવો જણાય છે કે જો અપીલ સમિતિ પોતાનાં સ્તરે છેડછાડ કરાયેલ/ નકલી સીલોના અસ્તિત્વ અંગે ખાતરી કરવા ઇચ્છે, તો તે તેમ કરી શકે; પરંતુ પરિપત્રનો આધાર લઈને ઉપભોક્તા અપીલ સમિતિ દ્વારા સીલની ચકાસણી હકરૂપે માગી શકશે નહીં.

૩૧. હસ્તગત કેસમાં, જ્યારે રોજકામમાં સ્પષ્ટ રીતે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે અરજદારના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં એમ.એમ.બી., મીટર તથા અન્ય સીલ્સને જે સ્થિતિમાં દૂર કરવામાં આવ્યા હતા તે જ સ્થિતિમાં પેક કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમની પરીક્ષણ વખતે તેમની સ્થિતિમાં કોઈ ફેરફાર થયો હોવા અંગે કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો, તેમજ પ્રયોગશાળામાં અરજદારના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં થયેલી તપાસ દરમિયાન તેઓ સાથે ચેડાં થયેલ હોવાનું જણાયું હતું, ત્યારે એવો મત વ્યક્ત કરી શકાય નહીં કે અપીલ સમિતિએ પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલ પર આધાર રાખવામાં કે ચકાસણી અધિકારીને સાક્ષી તરીકે બોલાવવાનો તેમજ સીલ્સની ચકાસણી કરવાનો ઇનકાર કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે.

૩૨. શ્રી સવજાણીએ, તેમ છતાં, દલીલ કરી કે આ અદાલતે મોડર્ન ટેરી ટોવેલ્સ લિ. વિ. ગુજરાત ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ અને અન્ય (સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૩૪૮ ઓફ ૨૦૦૨, તા. ૧.૮.૨૦૦૨) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતા, અપીલીય સમિતિએ સીલ મંગાવવા અને તેની ચકાસણી કરવાની વિનંતી નામંજૂર કરવામાં ન્યાયસંગતતા રાખી નહોતી, કારણ કે અરજદારે ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનું ઠરાવવા માટે જે પુરાવા પર આધાર રાખવામાં

આવ્યો હતો તે જ આ સીલ હતા. ઉક્ત કેસમાં, અદાલતે ફરિયાદ ૨૮ અને ૨૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું છે:—

“૨૮. અપીલીય સત્તાધિકારી માટે એ બાબત ધ્યાનમાં લેવી આવશ્યક છે કે નોંધ પર રહેલા પુરાવાની મૂળવણી કર્યા પછી મુખ્યત્વે તથ્ય સંબંધિત નિષ્કર્ષો નોંધવા તેની ફરજ છે, અને તે હેતુસર તેને એ વિચારવું પડશે કે પુરાવો છે કે નહીં, અથવા આ પુરાવાના અભાવનો કેસ છે કે અપૂરતા પુરાવાનો કેસ છે. આ અદાલતે સિદ્ધાર્થ મોહનલાલ શર્મા વિ. સાઉથ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, ૧૯૮૨(૧) જી.એલ.આર. ૨૩૩ ના કેસમાં સંક્ષેપિત કરેલો 'કોઈ પુરાવો નથી' નો નિયમ, નીચેના શબ્દોમાં સંક્ષિપ્ત રીતે રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

"ઇંગ્લેન્ડની અદાલતોએ 'કોઈ પુરાવો નથી' શબ્દોને સંકુચિત અર્થમાં સમજ્યા નથી. 'કોઈ પુરાવો નથી' નો નિયમ માત્ર તેવા કિસ્સાઓમાં જ આકર્ષિત થતો નથી જ્યાં પુરાવાનો સંપૂર્ણ અભાવ હોય, એટલે કે જ્યાં જરા પણ કે અણમાત્ર પુરાવો ન હોય, પરંતુ તેવા કિસ્સાઓમાં પણ લાગુ પડે છે જ્યાં પુરાવો, જો હોય તો પણ, કોઈ સાબિતીક મૂલ્ય ધરાવવા સક્ષમ ન હોય, અથવા જેના આધારે કોઈ ન્યાયાધિકરણ વાજબી અને તાર્કિક રીતે નિર્ધારણ માટે સંબંધિત તથ્યોના અસ્તિત્વ અથવા અનસ્તિત્વ અંગે નિષ્કર્ષ આપી શકે નહીં. ઇંગ્લેન્ડના ચુકાદાઓ મુજબ, ભલે કોઈ આંતરિક ન્યાયાધિકરણ કાયદાની અદાલતમાં કાનૂની નિયમો અનુસાર ગ્રાહ્ય ન હોય એવા પુરાવા પર કાર્ય કરી શકે, તેમ છતાં, જો એવા પુરાવામાં ઉપરોક્ત અર્થમાં કોઈ સાબિતીક મૂલ્ય ન હોય, તો તેના

આધારે કોઈ પ્રતિકૂળ નિર્ણય આધારિત કરવો કુદરતી ન્યાયનો ભંગ અને/અથવા કાયદાની ભૂલ ગણાશે.

કોઈ પુરાવો નથી' નો નિયમ આપણા દેશમાં પણ ઇંગ્લેન્ડ જેટલો જ વિષયવસ્તુ અને અર્થ ધરાવે છે. 'કોઈ પુરાવો નથી' નો અર્થ માત્ર પુરાવાનો સંપૂર્ણ અભાવ એવો જ થતો નથી; જે પુરાવો તારણને યોગ્ય રીતે આધાર આપતો નથી તે પણ આ ઉકિતની વ્યાપ્તિમાં આવે છે. અન્ય શબ્દોમાં, જ્યાં પુરાવાનો સંપૂર્ણ અભાવ હોય એવા કેસો અને જ્યાં કોઈ પુરાવો હોય તો પણ તે પહોંચેલ તારણ સુધી તર્કસંગત રીતે દોરી જવામાં અસમર્થ હોય એવા કેસો, 'કોઈ પુરાવો નથી' ના નિયમની લાગુ પડતાની દૃષ્ટિએ બંને સમકક્ષ માનવામાં આવે છે. માત્ર શંકા, ભલે તે બહારથી મજબૂત જણાતા સંજોગોના આધારે પ્રામાણિકતા અને સદ્ભાવથી રાખવામાં આવી હોય, તેમ છતાં આંતરિક તપાસોમાં પણ સ્વીકાર્ય મર્યાદાની બહાર ગણાય છે; જ્યાં દોષિતને દંડિત કરતી વખતે નિર્દોષને દંડ ન થાય તેની અત્યંત સાવચેતી રાખવાની જે સિદ્ધાંત છે, તે નિયમિત ફોજદારી વિચારણામાં જેટલો લાગુ પડે છે એટલો જ અહીં પણ લાગુ પડે છે. અંતિમ વિશ્લેષણમાં, જે કસોટી લાગુ કરવી આવશ્યક છે તે એ છે કે શું એવો કોઈ વિષયસામગ્રી ઉપલબ્ધ છે જેને કોઈ પુરાવાત્મક મૂલ્ય ધરાવતી માનવી શકાય. જો એવું ન હોય, તો એવો કેસ 'કોઈ પુરાવો નથી' ના નિયમની અનિષ્ટ વ્યાપ્તિમાં આવતો ગણવો જોઈએ

૨૯. યદ્યપિ અપીલીય સમિતિ કાયદાની અદાલત નથી અને તેની પાસેથી દીવાની અદાલતની જેમ કાર્ય કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી, તથાપિ

તે સમક્ષ આવેલા કેસનો અભિગમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો લાગુ કરીને અને કારણસભર આદેશ પસાર કરીને કરે તે આવશ્યક છે. જેમ સર્વોચ્ચ અદાલતે પંજાબ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ અને અન્ય વિ. માં જણાવ્યું છે.

અશ્વની કુમાર, (૧૯૯૭) ૫ એસ.સી.સી. ૧૨૦ માં અહેવાલિત :

જ્યારે વૈધાનિક સૂચનાઓ દ્વારા સમીક્ષાના સ્વરૂપે અપીલની જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય, અને પક્ષકારોને તે ઉપાયનો લાભ લેવા માટે દિશાનિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે સત્તાધિકારીઓ પર ઉપભોક્તાએ ઉઠાવેલ તમામ આક્ષેપોનો વિચાર કરવાની અને તે બાબતે વિચારણા કર્યા પછી કારણસભર આદેશ કરવાની ફરજ મૂકવામાં આવે છે, જેથી પીડિત ઉપભોક્તા, જો બોર્ડ/અપીલીય સત્તાધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલ આદેશથી સંતુષ્ટ ન હોય, તો બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ ઉપલબ્ધ ઉપાયનો લાભ લઈ શકે. તેથી, આવશ્યક નિહિત અર્થથી, યોગ્ય સક્ષમ સત્તાધિકારીએ પક્ષકારોને સાંભળવા, તેમની આક્ષેપોનો વિચાર કરવા અને દાવાને સ્વીકારીને અથવા નકારીને કારણસભર આદેશ કરવો જોઈએ. નિશ્ચિતરૂપે, તે દીવાની અદાલતના ચુકાદા જેવું નથી

XXXX

આ અભિગમ તો વધુ જરૂરી બને છે કારણ કે, દ્વારકા ખાતે જી.ઈ.બી.ના ડેપ્યુટી એન્જિનિયર (ઓ એન્ડ એમ) વિ. શામજી રામજી તથા અન્ય, જે ૨૦૦૦(૪) જી.એલ.આર. ૩૧૦૧ માં અહેવાલિત છે, તે મામલામાં આ અદાલતે નિર્ધારિત

કર્ચા મુજબ, અપીલ સત્તા સમક્ષ ગ્રાહકને પોતાનો મામલો રજૂ કરવા માટે વકીલને રોકવાનો કોઈ અધિકાર નથી.”

જે નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તેનો આ કેસના તથ્યો પર કોઈ અમલ નહીં થાય. હાલનો કેસ પુરાવાના સંપૂર્ણ અભાવનો નથી અથવા ઉપલબ્ધ પુરાવો એવો નથી કે જે પરથી પહોંચવામાં આવેલા નિષ્કર્ષ સુધી તર્કસંગત રીતે પહોંચવું અશક્ય હોય. હાલનો કેસ માત્ર શંકાનો નથી, પરંતુ ઉપર જણાવ્યા મુજબ, એમ.એમ.બી., મીટર અને સીલ્સ, જે સમાન સ્થિતિમાં લેવામાં આવ્યા હતા, તે અરજદારની હાજરીમાં સમાન સ્થિતિમાં હોવાનું જણાયું હતું અને ત્યારબાદ તેમની પ્રયોગશાળામાં તપાસ કરવામાં આવી હતી અને આવી તપાસમાં એમ.એમ.બી., મીટર, સીલ્સ વગેરે સાથે છેડછાડ થયાની નોંધ કરવામાં આવી હતી. તેથી, આ ન તો પુરાવાના અભાવનો કેસ છે અને ન તો એવો પુરાવો છે જેને અપીલીય સમિતિએ પહોંચેલા નિષ્કર્ષ સુધી પહોંચાડવામાં તર્કસંગત આધાર વિહોણો કહી શકાય.

૩૩. અપીલીય સમિતિએ તેના આદેશમાં અરજદાર દ્વારા ઊર્જની ચોરી અંગે નીચે મુજબનો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો છે:—

એ બાબત પણ વિવાદિત નથી કે એમ.એમ.બી. સાથેનો મીટર તથા એમ.એમ.બી.ના મુખ્ય દરવાજા અને બારીના સીલ, તેમજ ટર્મિનલ કવર સીલ અને સી.ટી.પી.ટી.-ટી.સી. સીલ દૂર કરીને લપેટી સીલબંધી કરવામાં આવ્યા હતા અને અન્ય સીલની તારીખ ૯.૨.૨૦૦૫ના રોજ પ્રયોગશાળામાં અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં તપાસ કરવામાં આવી હતી, અને તે સમયે

જરૂરી પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો તથા તે અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિ દ્વારા સહી કરવામાં આવ્યો હતો. હવે, તે પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે એમ.એમ.બી.માં મીટર ફિક્સિંગ પ્લેટના બોલ્ટ ઢીલા હાલતમાં મળ્યા હતા. તે પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાં એમ પણ નોંધવામાં આવ્યું છે કે ટી.ટી.એસ.માંથી આવતી કેબલ પર કાળા ડાઘ મળ્યા હતા. વધુમાં, સી.ટી.પી.ટી., ટર્મિનલ કવર અને એમ.એમ.બી.ના મુખ્ય દરવાજાના સીલ પર કેટલીક ખરોચો પણ મળતાં, આ બધી સીલમાં પણ છેડછાડ થયેલી હોવાનું જણાયું હતું. તે પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાં એમ પણ નોંધાયેલું છે કે એમ.ડી. સીલની તાર સાથે છેડછાડ થયેલી મળી હતી અને મીટરના ટર્મિનલ કવર સીલના પુરુષ અને સ્ત્રી ભાગો પર કેટલીક ખરોચો મળી હતી. આથી, પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલ સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે મીટરના ટર્મિનલ કવર સીલ, સી.ટી.પી.ટી.-ટી.સી. સીલ અને એમ.એમ.બી.ના મુખ્ય દરવાજાના સીલ તથા વાઈફેઝ પી.ટી. કેબલ સાથે પણ છેડછાડ કરવામાં આવી હતી. હવે, અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિએ કોઈ વિરોધ વિના સહી કરેલા પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલ પર વિશ્વાસ ન કરવા માટે અમને કોઈ કારણ નથી. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે પ્રયોગશાળા તપાસ દરમ્યાન મળેલી અનિયમિતતાઓનો અપીલકર્તાએ કોઈ દ્રવ્યમાન્ય આધાર પર જોરદાર ખંડન કર્યું નથી. નિઃસંદેહ, અપીલકર્તાએ પોતાની લેખિત રજૂઆતોમાં કેટલાક વાદ ઉઠાવીને સીલમાં થયેલી તે છેડછાડ સમજાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો. અપીલકર્તાએ દલીલ કરી કે પ્રયોગશાળામાં સી.ટી.પી.ટી. અને ટી.સી. સીલ સાથે છેડછાડ થયેલી મળી,

પરંતુ જ્યારે તે સીલ દૂર કરવામાં આવ્યા ત્યારે તપાસ સત્તાધિકારી અથવા સામાવાળા બોર્ડના અધિકારીઓ દ્વારા તે સીલ સાથે છેડછાડ કરવામાં આવી હોઈ શકે. તેણે વધુમાં દલીલ કરી કે જ્યારે ડિસ્પ્લે ઉપલબ્ધ ન હતું ત્યારે એમ.એમ.બી.ના દરવાજાનું સીલ તાત્કાલિક રીતે ફિટ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી તેના માટે આવા સીલ સાથે છેડછાડ કરવાની કોઈ જરૂરિયાત નહોતી. પરંતુ સ્પષ્ટ છે કે સીલ સાથેની છેડછાડ અંગે અપીલકર્તાએ આપેલું આ સ્પષ્ટીકરણ ચુકિતસંગત, સંભાવ્ય અને વિશ્વસનીય લાગતું નથી. અભિલેખ પર એવું દર્શાવતું કંઈ નથી કે સામાવાળા બોર્ડના અધિકારીઓ દ્વારા સી.ટી.પી.ટી. અને ટર્મિનલ કવર સીલ દૂર કરવામાં આવ્યા ત્યારે તે સીલ સાથે છેડછાડ કરવામાં આવી હતી અથવા તે પર કેટલીક ખરોચો પાડવામાં આવી હતી. જો ખરેખર સામાવાળા બોર્ડના અધિકારીઓ દ્વારા તે સીલ દૂર કરતી વખતે કેટલીક ખરોચો પડેલી હોત, તો મીટર બદલવાના સમયે તૈયાર કરાયેલા રોજકામ અથવા તપાસ પત્રકમાં અપીલકર્તા એ હકીકત દર્શાવી શક્યો હોત. પરંતુ સ્પષ્ટ છે કે સીલ સાથેની છેડછાડ અંગે કોઈ એવો વિરોધ અપીલકર્તા અથવા તેના પ્રતિનિધિએ તપાસના સંબંધિત સમયે અથવા ત્યારબાદ પણ ઉઠાવ્યો નથી. હવે, એમ.એમ.બી. દરવાજાના સીલ સાથેની છેડછાડ અંગે અપીલકર્તાએ આપેલું સ્પષ્ટીકરણ પણ ચુકિતસંગત અને સંભાવ્ય લાગતું નથી. ડિસ્પ્લે ઉપલબ્ધ ન હોવાથી અપીલકર્તા પાસે આ સીલ સાથે છેડછાડ કરવાનો કોઈ કારણ નહોતો, એવું કહી શકાય તેમ નથી. તેથી, આવી પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લઈ અમે એવા મતના છીએ કે અપીલકર્તાએ પોતાની લેખિત રજૂઆતો અથવા મૌખિક રજૂઆતોમાં આપેલું

સ્પષ્ટીકરણ ચુકિતસંગત અને સંભાવ્ય લાગતું નથી અને તેથી તે સ્પષ્ટીકરણ સ્વીકારવું ન્યાયસંગત તથા યોગ્ય નથી. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે કેબલ અને વાઈફ્રેઝ પી.ટી. પર કેટલાક કાળા ડાઘ કેવી રીતે મળ્યા તે બાબતે અપીલકર્તાની તરફથી કોઈ ચુકિતસંગત અને સંભાવ્ય સ્પષ્ટીકરણ ઉપલબ્ધ નથી. બીજી તરફ, એ ખૂબ સ્પષ્ટ છે કે પ્રયોગશાળા તપાસ નિષ્ણાત ઈજનેરોની ટીમ દ્વારા અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં કરવામાં આવી હતી અને અભિલેખ પર એવું કંઈ નથી જે દર્શાવે કે પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાં કોઈ ભૂલ હતી. એ નોંધવું પણ યોગ્ય છે કે મીટર બદલવાની તારીખ પહેલાં અને ત્યારબાદનો વપરાશનો ઢાંચો વીજચોરીને સમર્થન આપે છે. તેથી, આવા તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લઈ અમે એવા મતના છીએ કે પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાંથી તથા રોજકામ અને તપાસ પત્રકમાંથી પણ ઊપજતા પૂરતા અને વિશ્વસનીય પુરાવાઓથી એ સ્થાપિત થાય છે કે અપીલકર્તાની વિદ્યુત સ્થાપનામાં આવેલા મીટરમાં એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી હતી કે જેથી વિદ્યુત ઊર્જાનું મીટરમાં સંપૂર્ણપણે નોંધાણ થયા વિના તેનો અપહરણ કરી શકાય. તેથી, અમારા મત મુજબ, અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વીજચોરીનો કેસ સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત થાય છે.

આ પરિસ્થિતિમાં, ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલ સમિતિ દ્વારા નોંધાયેલ નિષ્કર્ષમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ આવશ્યક નથી.

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૪૯૮૧ ની ૨૦૦૬ માં દલીલો અને નિષ્કર્ષ

૩૪. અરજદાર તરફથી શ્રી બી.પી. ગુપ્તા માટે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રાજેશ સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે ૮.૨.૨૦૦૩ના રોજ મીટર બદલાયા બાદ અરજદારને નિયમિત બિલો આપવામાં આવ્યા છે અને ‘ડ્યુક’ પ્રકારના મીટર માટે જી-૭ કાર્ડ પણ જાળવવામાં આવ્યું હતું. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે જી-૭ કાર્ડ મુજબ એમ.ડી. સીલ નં. ૫-એસ૦૨૯૩૪ લગાવવામાં આવી હતી, જ્યારે એમ.એમ.બી. પર સીલ નં. ૫-એસ૦૨૯૩૫ લગાવવામાં આવી હતી. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે ૨૧.૯.૨૦૦૩ સુધી મીટરની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળા બોર્ડના અધિકારીઓએ મીટર તેમજ સી.ટી.પી.ટી. લિંક અથવા અન્ય કોઈ સાધનમાં ક્યારેય કોઈ ખામી શોધી નહોતી. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે મીટરના સીલ યોગ્ય સ્થિતિમાં હતા અને એમ.ડી.ની સીલ નં. ૫-એસ૦૨૯૩૪ તથા એમ.એમ.બી.ની સીલ નં. ૫-એસ૦૨૯૩૫ પણ યોગ્ય સ્થિતિમાં હતી અને મીટર સાથે અથવા કોઈપણ સીલ સાથે કોઈ અનિયમિતતા અથવા ગેરરીતિ અથવા છેડછાડ થયાનો કોઈ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો નહોતો. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે માત્ર ત્યારે જ, જ્યારે સામાવાળા બોર્ડના ઇલેક્ટ્રિશિયન ૧૭.૧૦.૨૦૦૩ના રોજ મીટરની રીડિંગ લેવા આવ્યા અને મીટર પર ડિસ્પ્લે દેખાતું ન હોવાનું જણાયું, ત્યારે અરજદારને ડેપ્યુટી એન્જિનિયર દ્વારા જાણ કરવામાં આવી અને ત્યારબાદ ૨૦.૧૦.૨૦૦૩ના રોજ અરજદારના સ્થાપનાની તપાસ કરવામાં આવી અને નિરીક્ષણ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે સ્થાપનાની તપાસ વખતે અરજદાર વિરુદ્ધ કોઈ પ્રતિકૂળ નોંધ કરવામાં આવી નહોતી, પરંતુ ટી.સી.ઓ.પી.ટી.,

ટી.ટી.બી., એમ.એમ.બી., એમ.ડી. વગેરે પર નવા કામચલાઉ સીલ લગાવવામાં આવ્યા હતા. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે બોર્ડના અધિકારીઓ મીટરને એમ.એમ.બી. સાથે રેપ કરવાની હેતુસર આવ્યા હતા અને તે સમયે રોજકામ કરવામાં આવ્યું હતું અને ટી.સી. સીલ નં. ૩એ૦૪૭૮ અને ૩એ૦૪૭૯ દૂર કરીને રેપ કરી વધુ તપાસ માટે લઈ જવામાં આવ્યા હતા. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે તપાસ ૨૦.૧૦.૨૦૦૩ના રોજ કરવામાં આવી હોવા છતાં, ૩૦.૩.૨૦૦૫ સુધી મીટરને પરીક્ષણ માટે પ્રયોગશાળામાં મોકલવામાં આવ્યું નહોતું અને તેથી અરજદારે આ અદાલતનો આશરો લીધો હતો અને આ અદાલતે દિશાનિર્દેશ આપ્યા પછી જ ૩૧.૩.૨૦૦૫ના રોજ પ્રયોગશાળામાં મીટરની તપાસ કરવામાં આવી હતી. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે પ્રયોગશાળાના પરીક્ષણમાં સીલ અને મીટર સાથે થયેલી છેડછાડ બાબતે કોઈ સ્પષ્ટ નિષ્કર્ષ નોંધવામાં આવ્યો નથી અને અપીલીય સમિતિએ માત્ર એવા પ્રયોગશાળાના પરીક્ષણ અહેવાલ પર આધાર રાખી, સ્વતંત્ર રીતે દસ્તાવેજી સામગ્રીની તપાસ કર્યા વગર, અરજદારે ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનું ઠરાવ્યું છે. શ્રી સાવજાણીએ રજૂઆત કરી કે પરિપત્ર નં. ૧૬૨ અને ૧૮૩ પર આધાર રાખીને, સીલ સાથે છેડછાડ થઈ હતી કે નહીં તેની સ્થિતિ ચકાસવા માટે સીલ મંગાવવાની વિશિષ્ટ વિનંતી અપીલીય સમિતિ સમક્ષ કરવામાં આવી હતી, છતાં અપીલીય સમિતિએ સીલ મંગાવવાની આવી પ્રક્રિયા અનુસરેલી નથી અને તેથી તેને સોંપાયેલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે.

૩૫. સામાવાળાઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી લીલુ કે. ભાયા એ રજૂઆત કરી હતી કે એમ.એમ.બી., સીલ વગેરે સાથેના મીટરનું પરીક્ષણ પ્રયોગશાળામાં કરવામાં આવ્યું હતું અને સીલોમાં છેડછાડ થયેલી હોવાનું જણાયું હતું તથા ટર્મિનલ બ્લોકમાં આર અને વાય ફેઝનો એક સ્કૂ ખૂલેલો હોવાનું પણ જણાયું હતું. એવું જણાયું હતું કે એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.ટી.બી. સીલ, એમ.એમ.બી. સીલ હૂક સાથે સ્પષ્ટ છેડછાડ કરવામાં આવી હતી અને ટી.ટી.બી. મારફતે ઊંચું વોલ્ટેજ આપી મીટરનું ડિસ્પ્લે બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી હતી કે આવી અહેવાલ પર અપીલીય સમિતિએ અરજદારે ઊર્જાની ચોરી કરી હોવાનું ઠરાવવા માટે યોગ્ય રીતે આધાર રાખ્યો હતો. સુશ્રી ભાયા એ વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે શ્રી સાવજાણી દ્વારા આધારિત પરિપત્રોમાં અપીલીય સમિતિને સીલોમાં છેડછાડ થઈ હતી કે નહીં તેની ચકાસણી કરવાનો કોઈ આદેશ આપેલો નથી અને તેથી, અરજદાર દ્વારા અપીલીય સમિતિ સમક્ષ પરીક્ષણ માટે સીલ મંગાવવાની કરાયેલ વિનંતી સ્વીકારવામાં ન આવતા, અપીલીય સમિતિએ કોઈ ગેરકાયદેસરતા આચરી હોવાનું કહી શકાય નહીં. સુશ્રી ભાયા એ રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર અપીલીય સમિતિ દ્વારા નોંધાયેલ તારણ શા માટે સ્વીકારી શકાય નહીં તે અંગે કોઈ પ્રકરણ સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ અદાલતે અપીલીય સમિતિના આવા તારણમાં દખલ કરવી નહીં.

૩૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા બાદ એવું જણાય છે કે અરજદારના સ્થાપનસ્થળે લગાડેલ મીટરનું પરીક્ષણ કરતાં તે ડિસ્પ્લે દર્શાવતું ન હોવાનું જાણવા મળતાં, મીટર સાથેનું એમ.એમ.બી. અને સીલ્સ સાથેની ૭-કોર સી.ટી.પી.ટી. કેબલ દૂર કરીને લપેટવામાં આવી હતી. તે પછી આવા એમ.એમ.બી. સીલ અને મીટર વગેરેનું પ્રયોગશાળામાં ૩૧.૩.૨૦૦૫ના રોજ નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ અહેવાલની નકલ પરિશિષ્ટ-૭ પર મૂકવામાં આવી છે. અહેવાલમાં નોંધાયેલી વિગતો મુજબ, એમ.એમ.બી. સીલની તાર સાથે છેડછાડ થયેલી મળી આવી હતી અને સીલિંગ હૂક ખોલ્યા બાદ ફરી વેલ્ડ કરવામાં આવેલો મળ્યો હતો તથા ટી.ટી.બી.નું સીલ પણ છેડછાડ કરાયેલું મળ્યું હતું અને તે સીલ પર કેટલીક ખરોચો પણ જોવા મળી હતી. વધુમાં એવું પણ જણાવાયું છે કે સીલિંગ પદ્ધતિ પણ ભિન્ન મળી આવી હતી. પ્રયોગશાળામાં નિરીક્ષણ દરમિયાન થયેલ અન્ય અવલોકનોમાં અહેવાલમાં એ પણ નોંધાયું છે કે ટી.ટી.બી. મારફતે ઉચ્ચ વોલ્ટેજ પસાર કરીને મીટર પરનો ડિસ્પ્લે બંધ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી આ ઊર્જા ચોરીનો કેસ છે.

૩૭. ઊર્જાની ચોરી અંગે અરજદારની તરફેથી ઉઠાવવામાં આવેલ દલીલોનું પરીક્ષણ કરતાં, અપીલ સમિતિએ પોતાના આદેશમાં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

“આરંભે એ નોંધવું પ્રાસંગિક છે કે આ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે અપીલકર્તાની વિદ્યુત સ્થાપનાના મીટરનું ડિસ્પ્લે ઉપલબ્ધ નહોતું અને તે ખામીના કારણે મીટર

બદલવા માટે વેરાવળ વિભાગના કાર્યપાલક ઈજનેર, સામાવાળા બોર્ડના અન્ય કેટલાક અધિકારીઓ સાથે, તા. ૨૦.૦૧.૨૦૦૩ના રોજ અપીલકર્તાની એકમની જગ્યાએ ગયા હતા, અને તે સમયે અપીલકર્તાનો પ્રતિનિધિ હાજર હતો. આ બાબત અંગે પણ કોઈ વિવાદ નથી કે મીટરની ચકાસણી કરતાં જાણવા મળ્યું કે મીટરનું ડિસ્પ્લે ઉપલબ્ધ નહોતું અને મીટર સાથે એમ.એમ.બી. તથા ૭ કોર કેબલોને દૂર કરીને, લેબોરેટરીમાં વધુ તપાસ માટે લપેટી અને સીલ કરવામાં આવ્યા હતા. આ બાબત અંગે પણ કોઈ વિવાદ નથી કે તે અંગે જરૂરી ચેકિંગ શીટ અને સ્થાનિક રોજકામ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા અને અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિએ કોઈ વિરોધ વિના તેમાં સહી કરી હતી. આ બાબત અંગે પણ કોઈ વિવાદ નથી કે એમ.એમ.બી. સીલ અને મીટરની લેબોરેટરીમાં તા. ૩૧.૦૩.૨૦૦૫ના રોજ અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તે સમયે જરૂરી લેબોરેટરી નિરીક્ષણ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિએ તેમાં કેટલાક વિરોધ સાથે સહી કરી હતી.

હવે, તે પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલમાં જણાવાયું છે કે એમ.એમ.બી. સીલિંગ હૂડ ફરીથી વેલ્ડ કરાયેલ હાલતમાં મળ્યું હતું અને ફરીથી વેલ્ડ કરાયેલ ભાગ પર ઘ્રશ વડે રંગ કરેલો મળ્યો હતો તથા હૂડ પર તાજો રંગ સ્પષ્ટપણે પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ દરમિયાન જોવામાં આવ્યો હતો. એમ.એમ.બી. સીલ વાયર ૩ જગ્યાએ બહાર આવેલો મળ્યો હતો. પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ દરમિયાન એ પણ જાણવા મળ્યું હતું કે તે સીલિંગ હૂકના ઉપરના ભાગ પર જંગ જોવા મળ્યો

હતો અને સીલિંગ હૂકના નવી રીતે રંગ કરાયેલા ભાગ પર કોઈ જંગ નહોતો. એમ.એમ.બી. ખોલતાં, તેમાં પ્લાસ્ટિક સીલ સાથે ટી.ટી.બી. હોવાનું જણાયું. આ ટી.ટી.બી. પ્લાસ્ટિક સીલની પુરૂષ અને સ્ત્રી ભાગોને કાપીને તપાસ કરવામાં આવી હતી અને સીલના દાંત પર ખરોચના નિશાન મળ્યા હતા તથા સીલ વાયરનું વળાંક પ્રયોગશાળામાં સામાન્ય રીતે વપરાતા પ્રકારથી ભિન્ન પ્રકારનું હતું. તેથી, ટી.ટી.બી. સીલ સાથે ચેડાં થયેલ હોવાનું જણાયું. એ પણ જાણવા મળ્યું હતું કે ટર્મિનલ બ્લોકમાં આર અને વાય ફેઝ સી.ટી. ટર્મિનલ્સમાંથી એક સ્ક્રૂ ખુલ્લો મળ્યો હતો. તેથી, પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે એમ.એમ.બી. સીલ, ટી.ટી.બી. સીલ, એમ.એમ.બી. સીલ હૂક તથા આર અને વાય ફેઝ સી.ટી.ના સ્ક્રૂઓ સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા હતા. તે પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલમાં એ પણ જણાવાયું છે કે મીટરના ડિસ્પ્લેને ટી.ટી.બી. મારફતે ઊંચા વોલ્ટેજ આપીને બંધ કરવામાં આવ્યો હતો. હવે, આ પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલ પર વિશ્વાસ ન કરવા માટે અમારી પાસે કોઈ કારણ નથી. નિઃસંદેહ, પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલ પર અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિએ આ વિરોધ સાથે હસ્તાક્ષર કર્યા છે કે તે આ હકીકત સાથે સંમત નહોતો. પરંતુ, તે વિરોધમાં ખાસ કરીને એવું જણાવાયું નથી કે કયા નિષ્કર્ષ અંગે વિરોધ કરવામાં આવે છે અને કયો નિષ્કર્ષ યોગ્ય નથી. તેથી, આવા તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, માત્ર એટલા માટે કે અપીલકર્તાના પ્રતિનિધિએ કોઈ અસ્પષ્ટ વિરોધ હેઠળ તેના પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે, પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલ વિશ્વસનીય અને ભરોસાપાત્ર નથી એવું કહી શકાય નહીં. તેથી, આવા તથ્યો

અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, અમારો મત છે કે ચેકિંગ શીટ, રોજકામ અને ખાસ કરીને પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલમાંથી પૂરતો અને વિશ્વસનીય પુરાવો બહાર આવે છે કે અપીલકર્તાએ વીજ ઊર્જાનો અપ્રમાણિક રીતે ઉપાડ કરવા માટે એવી ગોઠવણ કરી હતી કે તે મીટરમાં સંપૂર્ણપણે નોંધાય નહીં. હવે, અપીલકર્તાએ દલીલ કરી કે પ્રયોગશાળા નિરીક્ષણ અહેવાલના નિષ્કર્ષો યોગ્ય અને ચુકિતસંગત નથી અને તેની સામે વીજચોરીનો કેસ સ્થાપિત કરવા માટે તે પૂરતા નથી. તેની દલીલ હતી કે ૨૦.૧૦.૨૦૦૩ ના રોજ મીટર બદલવામાં આવ્યું ત્યારે ચેકિંગ શીટ અને રોજકામ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા અને તે રોજકામ તથા તે ચેકિંગ શીટમાં એમ.એમ.બી. સીલ સાથે કોઈ ચેડાંનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો નથી, અને જો ખરેખર એમ.એમ.બી. સીલ અને એમ.એમ.બી. હૂક સાથે ચેડાં થયેલ હોત, તો આવી ચેડાં સંબંધિત હકીકતોનો ઉલ્લેખ ચકાસણી સત્તાધિકારીએ રોજકામ અને ચેકિંગ શીટમાં કર્યો હોત તેવી શક્યતા નકારી શકાય નહીં. પરંતુ સ્પષ્ટ છે કે અપીલકર્તાની આ દલીલ જરાય ટકતી નથી. સ્વીકાર્ય રીતે સ્પષ્ટ છે કે મીટર સાથેનું એમ.એમ.બી. મીટર બદલવાના સમયે માત્ર આ કારણસર દૂર કરવામાં આવ્યું હતું, લપેટવામાં આવ્યું હતું અને સીલ કરવામાં આવ્યું હતું કે મીટરનું ડિસ્પ્લે ઉપલબ્ધ નહોતું. તે સમયે વિદ્યુત સ્થાપનાની એમ.એમ.બી. સીલ વગેરે સાથે સંપૂર્ણ તપાસ કરવામાં આવી હતી તેવું દર્શાવવા માટે નોંધ પર કંઈ જ નથી. જ્યારે મીટરને તેના બદલવાના સમયે સંપૂર્ણ રીતે તપાસવામાં આવ્યું નહોતું, ત્યારે એવું સંભવિત અથવા શક્ય છે કે એમ.એમ.બી. સીલ અને હૂક સંબંધિત આવી અનિયમિતતાઓ ચકાસણી

સત્તાધિકારીના ધ્યાનમાં આવી ન હોય. તેથી, માત્ર આ હકીકત ચેકિંગ શીટ અથવા રોજકામમાં ઉલ્લેખિત નથી એટલા માટે એમ.એમ.બી. સીલ અથવા એમ.એમ.બી. હૂક સાથે કોઈ ચેડાં થયા નહોતા એવું કહી શકાય નહીં. તેથી, અપીલકર્તાની આ દલીલ જરાય ટકતી નથી.

હવે, અપીલકર્તાએ વધુમાં દલીલ કરી કે આવી અનિયમિતતાઓ તે સમયે સર્જાઈ હોઈ શકે જ્યારે મીટર બદલી નાખ્યાની તારીખથી લઈને એવી પ્રયોગશાળા તપાસની તારીખ સુધી આશરે ૧૫ મહિના સુધી સામાવાળા બોર્ડના કાર્યાલયમાં પડેલું હતું. પરંતુ, અપીલકર્તાની આ દલીલ કોઈ રીતે ટકતી નથી, કારણ કે પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાં સ્પષ્ટ રીતે જણાવવામાં આવ્યું છે કે જેમાં મીટર અને એમ.એમ.બી. પેક કરવામાં આવ્યા હતા તે પેકેજ પ્રયોગશાળા તપાસના સમયે અખંડિત અને યોગ્ય હાલતમાં મળ્યું હતું. જો એવું હોય, તો પછી એવું કહી શકાય નહીં કે પ્રયોગશાળા તપાસ પહેલાં મીટર કાર્યાલયમાં પડેલું હતું તે દરમિયાન એમ.એમ.બી. સીલ અથવા ટી.ટી.બી. સીલ સાથે કે મીટરના યાંત્રિક ભાગ સાથે ચેડાં કરવાની કોઈ શક્યતા કે સંભાવના હતી. હવે, અપીલકર્તાએ દલીલ કરી કે જો મીટરનો વોલ્ટેજ ઊંચો વોલ્ટેજ આપી અદૃશ્ય કરવામાં આવ્યો હોય, તો તેનાથી મીટરના કાચ વગેરેને કંઈક નુકસાન થયું હોઈ શકે તેવી શક્યતા નકારી શકાય તેમ નથી. પરંતુ, અપીલકર્તાની આ દલીલ પણ કોઈ રીતે ટકતી નથી. બહારથી એવો ઊંચો વોલ્ટેજ મીટરને આપવામાં આવે તો મીટરના અન્ય ભાગોને પણ કંઈક નુકસાન થવાની પૂર્ણ શક્યતા હતી એવું દર્શાવતો કોઈ પુરાવો નોંધ પર નથી. તેથી, અમારા મત મુજબ, અપીલકર્તાની આ દલીલ કોઈ રીતે

ટકતી નથી. તેમ છતાં, જેમ અમે ઉપર જણાવ્યું છે, ચકાસણી પત્રક, રોજકામ અને પ્રયોગશાળા તપાસ અહેવાલમાંથી પ્રગટ થતી પૂરતી અને વિશ્વસનીય સાબિતી તથા પરિસ્થિતિઓ સામાવાળા બોર્ડના નિયમો અનુસાર અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરીનો કેસ સ્થાપિત કરવા માટે ઉપલબ્ધ છે. તેથી, અમારા મત મુજબ, અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વિદ્યુત ઊર્જાની ચોરીનો કેસ સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત થાય છે.”

અપીલ સમિતિનો ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષ, સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વેળાએ, ત્યારે સુધી ખલેલ પામવા યોગ્ય નથી, જોતાં સુધી એવો મજબૂત કેસ સ્થાપિત ન થાય કે આ નિષ્કર્ષ કોઈપણ પુરાવાથી સમર્થિત નથી. અરજદાર એવો કેસ સ્થાપિત કરવામાં સફળ થયો નથી.

૩૮. જ્યારે અપીલીય સમિતિએ એવું નિષ્કર્ષ આપ્યું છે કે પેક કરાયેલ એમ.એમ.બી., મીટર, સીલ વગેરે પ્રયોગશાળા તપાસ સમયે અખંડિત અને યોગ્ય હાલતમાં મળ્યાં હતા અને તેવી પ્રયોગશાળા તપાસ અરજદારના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં કરવામાં આવી હતી, ત્યારે પ્રયોગશાળાની પરીક્ષણ અહેવાલ પર વિશ્વાસ ન કરવાનો કોઈ કારણ નહોતું.

૩૯. જોકે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી સવજાણી એ દલીલ કરી હતી કે અપીલ સમિતિ સમક્ષ રજૂઆત માટે સીલને જાળવી રાખવા બાબતની પરિપત્રને ધ્યાનમાં લેતાં, સીલ સાથે છેડછાડ અંગે પ્રયોગશાળા પરીક્ષણ અહેવાલમાં કરવામાં આવેલ અવલોકનો સાચા છે કે નહીં તેની ચકાસણી કરવા માટે અપીલ સમિતિએ સીલ મંગાવવાની આવશ્યકતા હતી. આ પ્રકારની જ દલીલનો નિરાકરણ આ અદાલતે

ઉપરોક્ત સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૪૦૭૬ ઓફ ૨૦૦૬ માં કયો છે અને તેમાં દર્શાવેલ કારણોસર આ દલીલ સ્વીકારવામાં આવતી નથી. અપીલ સમિતિએ પોતાના આદેશમાં નોંધ્યું છે કે અપીલ સમિતિ સમક્ષ મીટર, સીલ વગેરે રજૂ કરવા માટે કાર્યપાલક ઇજનેરને બોલાવવાનો કોઈ નિયમ નથી અને તેથી મીટર, સીલ વગેરે રજૂ કરવા માટે કાર્યપાલક ઇજનેરને આદેશ આપવા બાબત અરજીકર્તાએ કરેલી અરજી સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. અદાલત માને છે કે અપીલ સમિતિએ લીધેલા આવા અભિપ્રાયમાં કોઈ ક્ષતિ નથી, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે એમ.એમ.બી., મીટર, સીલ વગેરેનું પ્રયોગશાળામાં અરજીકર્તાના પ્રતિનિધિની હાજરીમાં નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું.

૪૦. ઉપર દર્શાવેલ કારણોસર, ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે અપીલીય સમિતિના નિર્ણયમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા નથી.

અંતિમ આદેશ

સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૧૨૬૨/૨૦૦૪ મંજૂર કરવામાં આવે છે. અપીલ નં. એ-૭૨/૨૦૦૪ માં અપીલીય સમિતિ દ્વારા તા. ૨૫.૮.૨૦૦૪ ના રોજ આપવામાં આવેલ વિવાદિત આદેશ તેમજ રૂ. ૫૦,૪૯,૮૪૬.૫૫ ની રકમ માટે તા. ૩૧.૮.૨૦૦૪ નો સુધારેલ પૂરક બિલ રદ કરવામાં આવે છે. જો અરજદારે આવી રકમ જમા કરાવેલી હોય, તો તે જ તેની ભાવિ બિલ તરફ સમાયોજિત કરવામાં આવશે. તે મુજબ નિયમ સંપૂર્ણ કરવામાં આવે છે.

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૪૦૭૬/૨૦૦૬ તથા ૪૯૮૧/૨૦૦૬
ફગાવી દેવામાં આવે છે. નિયમનો નિસ્સાર કરવામાં આવે છે. વચગાળાની
રાહત, જો કોઈ હોય, તો સમાપ્ત ગણાશે.

સહી/-

(સી.એલ. સોની, ન્યાયમૂર્તિ)

ઓમકાર

Translation of this judgment is provided by M/s Hyperlink E-
Solutions Pvt. Ltd.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની
ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ.
અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત
અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is
meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/
her language and may not be used for any other purpose. For all
practical and official purposes, the English version of the judgement
shall be authentic and shall hold the field for the purpose of
execution and implementation.